

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Katka Seršen

Položaj Somalije v mednarodni varnosti

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katka Seršen

Mentorica: red. prof. dr. Ljubica Jelušič

Položaj Somalije v mednarodni varnosti

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

POLOŽAJ SOMALIJE V MEDNARODNI VARNOSTI

Mednarodno skupnost danes ne ogrožajo več klasične vojne, ampak nove vojne oziroma nove grožnje. Mednje spada tudi pojav propadlih držav. O propadli državi lahko govorimo, ko vse državotvorne funkcije ne delujejo več in oblast prevzamejo privatni akterji, ki skrbijo le za svoj dobiček. Primer takšne države je Somalija, kjer je po dveh desetletjih vojaške diktature zavlada anarhija, prepletena z nasiljem in nastalo humanitarno katastrofo. Propadla država je končni rezultat procesa preoblikovanja države zaradi različnih vzrokov. Prva stopnja procesa so šibke države, druga pa države v propadanju. Glavna razlika med temi stopnjami procesa je v intenziteti konsolidacije vzrokov. Vzrokov oziroma destabilizacijskih faktorjev za ta proces, ki vodi v propad države, je več: faktorji strukture (politika, religija, kultura, multietničnost), faktorji procesa (represija, korupcija, politični ekstremizem) in faktorji sprožitve (vojaški puč, revolucija, socialni nemiri, humanitarna katastrofa).

Propadle države predstavljajo grožnjo tako regionalni okolici kot tudi globalni varnosti, zato je pomembno, da internacionalni akterji, kot so zveza Nato, Organizacija združenih narodov, Evropska Unija ali Združene države Amerike, tem grožnjam prilagodijo svoje doktrine in zmogljivosti.

Ključne besede: Propadla država, Somalija, mednarodna varnost.

SITUATION OF SOMALIA IN INTERNATIONAL SAFETY

The international community is nowadays no longer endangered by the conventional wars; they are endangered by the so-called new wars, or, in other words, new threats. The latter include the emergence of failed states. We refer to a failed state when all the functions that contribute (fundamentally) to the identity of the State do not serve anymore and private operators, whose only concern is their own profit, assume the authority. An example of such a state is Somalia where anarchy filled with violence and humanitarian catastrophe made prevailed after two decades of military dictatorship. A failed state is the final result of the process of transforming the state due to various reasons. The first stage of this process is a weak state, the second a failing state. The main difference between these stages is in the intensity of the consolidation of reasons. There are many reasons or destabilizing factors for this process leading to a state failing: root causes (e.g. politics, religion, culture, multiple ethnicities), aggravating factors (e.g. repression, corruption, political extremism ...), and triggering factors (e.g. military coup, revolution, social unrest, humanitarian catastrophe).

Failed states present a threat to regional surroundings as well as global safety. That is why it is important that the international operators, such as NATO, United

Nations Organization, the European Union, or the United States of America, adapt their doctrines and capacities to these threats.

Keywords: Failed state, Somalia, international safety.

1	TEORETIČEN OKVIR	6
1.1	HIPOTEZE	7
1.2	METODOLOGIJA	7
2	DRŽAVA	8
2.1	POJEM DRŽAVE	8
2.2	ELEMENTI DRŽAVE	8
2.2.1	PREBIVALSTVO	8
2.2.2	DRŽAVNO OZEMLJE OZIROMA TERITORIJ	9
2.2.3	SUVERENA DRŽAVNA OBLAST	9
3	TEORIJA PROPADLE DRŽAVE	10
3.1	PROBLEM POJMA FAILED STATES	10
3.2	TREUTNO STANJE OZIROMA ŠTEVILO PROPADLIH DRŽAV	12
3.3	PROCES PROPADLE DRŽAVE - OD ŠIBKE PREKO DRŽAVE V PROPADANJU DO PROPADLE DRŽAVE	14
3.3.1	VARNOSTNA FUNKCIJA	15
3.3.2	SOCIALNA FUNKCIJA	15
3.3.3	FUNKCIJA PRAVNE DRŽAVE	16
3.4	ŠIBKE DRŽAVE	17
3.5	DRŽAVA V PROPADANJU	17
3.6	PROPADLA DRŽAVA	18
3.7	VZROKI ZA PROPAD DRŽAVE	19
3.7.1	FAKTORJI STRUKTURE	20
3.7.2	FAKTORJI PROCESA	22
3.7.3	FAKTORJI SPROŽITVE	23
3.7.4	PROSTORSKI FAKTORJI	24
4	SOMALIJA	25
4.1	GEOGRAFSKA PREDSTAVITEV DRŽAVE	25
4.2	ZGODOVINA SOMALIJE	27
4.2.1	KOLONIALNO OBDOBJE	27
4.2.2	NEODVISNA SOMALIJA	29
4.2.3	VOJAŠKA DIKTATURA	32
4.3	PROPAD SOMALIJE	38
4.3.1	GLAVNO MESTO IN JUG DRŽAVE	40
4.3.2	REPUBLIKA SOMALILAND	44
4.3.3	PUNTLAND	45
5	SOMALIJA KOT FAKTOR OGROŽANJA MEDNARODNE VARNOSTI	46

5.1	REGIONALNA RAVEN.....	47
5.2	TERORIZEM	48
5.3	PIRATSTVO	50
5.4	ODNOS INTERNACIONALNIH AKTERJEV DO PROPADLE DRŽAVE.....	53
5.4.1	EVROPSKA UNIJA	54
5.4.2	ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE	57
5.4.3	ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH NARODOV	59
5.4.4	NATO.....	66
6	ZAKLJUČEK Z VERIFIKACIJO HIPOTEZ	69
7	LITERATURA.....	74
	PRILOGA A: Geografska karta Somalije.....	82
	PRILOGA B: Klani v Somaliji.....	83
	PRILOGA C: Politična karta Somalije	84
	PRILOGA D: Failed State Index 2008.....	85

1 TEORETIČEN OKVIR

V 21. stoletju se svet in mednarodna skupnost srečujta z vedno novimi pojavi in izzivi, ki ogrožajo mednarodno varnost.

Pomembno je, da mednarodna skupnost prepozna te nove izzive in se jim prilagodi. V današnjem času ni več priporočljivo imeti kvantitativne vojske, ki je pripravljena le na konvencionalne vojaške napade, saj je taka grožnja (po hladni vojni) zamrla. Na vidiku so novodobne vojne in grožnje, ki ne temeljijo na klasični vojaški sili, ampak predvsem na množičnem uničevanju civilnega prebivalstva in celotne države. Novejši sovražnik ni neka država, ki napove vojno, ampak imamo skrite, privatne akterje, ki delujejo v ozadju, vnaprej so neprepoznalni in nepredvidljivi. A njihova moč in agresija sta nevarnejši od vseh prejšnjih. To je svet spoznal po dogodkih 11.9.2001, ko je ena sama organizacija drastično napadla svetovno vojaško velesilo, katere vojaška moč dogodkov ni mogla preprečiti niti predvidevati.

In te novodobne grožnje, ki pretijo mednarodni skupnosti so terorizem, organiziran kriminal, orožje za množično uničevanje in propadle države.

V diplomski nalogi se bom osredotočila le na problem propadle države, zato ostalih groženj ne bom posebej opisovala. Ta pojem je v slovenski strokovni literaturi redkejši pojav, zato ga bom teoretično širše opisala in ga praktično tudi prikazala na študiji primera.

Skozi diplomsko delo bom poskušala najti odgovore na naslednja vprašanja:

Zakaj pride do propada države?

Ali lahko mednarodna skupnost sploh pomaga državi, kot je na primer Somalija, pri rekonstrukciji?

Ali država, ki je v propadu, res ogroža mednarodno varnost?

Menim, da so ta vprašanja oziroma odgovori nanje, ključnega pomena za pojmovanje varnosti v današnjem svetu.

Diplomsko delo je sestavljeno iz petih delov. Prvi del je namenjen predvsem teoretičnemu okviru s hipotezami in metodologijo. Glavni del naloge je sestavljen iz treh sklopov. Najprej iz teoretične obdelave in analize ključne teme, propadle države. Temu sledi praktični pogled pojma propadla država, za primer bom opisala afriško državo Somalijo. V naslednjem sklopu se bom

predvsem osredotočila na reakcije in odzive mednarodnih akterjev na sledeči problem ter kako Somalija ogroža mednarodno varnost.

Zadnji del pa sestavljata zaključek, s potrditvijo ali zavrnitvijo hipotez ter ključne misli.

1.1 HIPOTEZE

H1: Nekatero manj razvite države so v pokolonialnem obdobju zaradi slabe politične, ekonomske in socialne situacije propadle.

H2: Somalija je primer države z nedelujočim notranjepolitičnim, socialnim in varnostnim sistemom, ki ogroža tudi mednarodno varnost.

H3: Mednarodna skupnost mora za zagotovitev varnosti v okolici Somalije vzpostaviti mir in stabilnost znotraj države.

1.2 METODOLOGIJA

Metoda, po kateri je nastalo diplomsko delo, je predvsem analiza teorije o pojmu propadla država in analiza Somalije iz varnostno-političnega pogleda.

Pred dejanskim pisanjem naloge je bilo potrebno najprej najti in zbrati različne vire, čemur so sledile klasične raziskovalne tehnike in metode.

Skozi celotno diplomsko delo sem analizirala in interpretirala številne primarne (resolucije, letna poročila, pogodbe) in sekundarne vire (monografije, članki). Ker je veliko gradiva na internetu, še posebej pri poglavju trenutnega stanja propadlih držav in propadu Somalije, sem se poslužila analize internetnih virov, ki so jih sestavljali tako članki spletnih revij kot tudi poročila organizacij in ustanov.

Za nastanek poglavja o trenutnem stanju propadlih držav sem uporabila tudi analizo statistike.

Vsa poglavja, ki govorijo o Somaliji, so nastala z metodo študija primera, medtem ko sem pri preučevanju zgodovinskih dejstev o Somaliji in različnih mednarodnih organizacijah uporabljala analizo zgodovine.

Pri podajanju definicij in razčlenjevanju pojmov pa sem se oprla na deskriptivno analizo.

2 DRŽAVA

2.1 POJEM DRŽAVE

Če želimo definirati in razjasniti pojem propadle države, je potrebno najprej pogledati, kaj država sploh je in na kakšen način je zasnovana.

V zgodovini obstajajo številne različice države. Najznamenitejšo zgodovinsko teorijo države je postavil grški filozof Platon v svojem delu Država.

Država nastane, [...] ker nihče izmed nas ne more sam sebi zadostovati, temveč potrebuje soljudi. [...] Tako se ljudje, ko potrebujejo pomoč, obračajo drug na drugega, zdaj za to, zdaj za ono; in ker imajo raznotere potrebe, se združijo v naselbini kot soobčani, pripravljeni drug drugemu pomagati [...]. (Plato 1995, 51)

Glavna teza nastanka države je za Platona dejstvo, da imajo ljudje potrebe in le-te lahko zadovoljijo v določeni skupnosti.

Vendar je za nas pomembna moderna država v svoji sedanji obliki. Evropska moderna nacionalna država naj bi nastala leta 1648 z vestfalskim mirovnim sporazumom, s katerim se je končala tridesetletna vojna. S tem sporazumom je prišlo do implicitnega priznavanja suverenosti na nekem ozemlju. Tako se je razrešil tudi glavni politični problem tistega časa, religija, kar je pomenilo, da bo o religiji odločal vladar ozemlja in ne katera druga zunanja instanca. Na ozemlju določenega vladarja ni bilo več drugih oblasti ali instanc, bil je samo en vladar, ki je bil suveren. In tukaj lahko govorimo o ključnih elementih sodobne države: prebivalstvo, ozemlje in suverena oblast.

2.2 ELEMENTI DRŽAVE

2.2.1 PREBIVALSTVO

Prebivalci države so vsi ljudje, ki živijo na državnem ozemlju (znotraj državnih mej), tudi tujci, priseljenci, itd. ter so podvrženi državnim oblastem. Število prebivalcev je pomembno pri določitvi moči države. Več je prebivalcev, večja je država. In večjim državam se morajo manjše države kljub suverenosti prilagajati, npr. v gospodarstvu, vojaški moči in ekonomiji. Vendar ima velika

gostota prebivalstva tudi negativne lastnosti, saj lahko pride do prenaseljenosti in s tem do različnih socialnih težav, kot so pomanjkanje hrane, brezposelnost itd.

Pri sestavi prebivalstva pa ni pomembna samo kvantiteta, temveč tudi kvaliteta. Država potrebuje kvalificirano delovno silo in izobražence. V sodobni državi se pogosto pojavlja problem v starostni piramidi prebivalstva. Prihaja do pojava staranja prebivalstva.

Prebivalce države veže pripadnost državi (patriotizem). Imajo pravice in dolžnosti do države, v kateri živijo.

2.2.2 DRŽAVNO OZEMLJE OZIROMA TERITORIJ

Za državno ozemlje se šteje ozemlje znotraj postavljenih državnih mej, zračni prostor in morje ter veleposlaništva, saj le-ta niso podvržena lokalni oblasti, temveč matični.

Državno ozemlje je v zgodovini dobilo poseben status z veljavo t.i. teritorialnega principa. Pred teritorialnim principom je veljal personalni princip, ki je vezal pravo na osebo in ne na ozemlje. S teritorialnim principom pa je prišlo do spremembe in napredka, ker ta princip določa »[...] da so vsi na določenem teritoriju bivajoči ljudje podvrženi enemu in istemu pravu, t.j. pravu ondi naseljene državne družbe.« (Pitamic 1927, 25).

Teritorij je imel v zgodovini tudi večji pomen pri dokazovanju moči ene države. Zato je bilo tudi delovanje države pretežno usmerjeno v širjenje lastnega ozemlja, kar so dosegali z zmagami v vojnah.

V zgodovini in seveda tudi danes je teritorij pomemben strateški dejavnik, predvsem ko govorimo o kvaliteti ozemlja, ki se kaže v naravnih bogastvih, legi ozemlja, dostopnosti do morja in glavnih tržiščih ter podnebjem.

2.2.3 SUVERENA DRŽAVNA OBLAST

Bistvo suverene oblasti je izvajanje učinkovite oblasti na določenem državnem ozemlju preko svojih organov in institucij ter politična neodvisnost brez kakršnekoli podrejenosti.

Pojem suverenosti v Evropi se je pojavil po vestfalskem mirovnem kongresu, ko so priznali implicitno nevmešavanje na področju, kjer je nekdo drug suveren.

Z vstopanjem držav v različne mednarodne organizacije države prepuščajo delno omejitve svoje suverenosti, vendar je pravica do suverenosti države še vedno neodtujljiva pravica.

3 TEORIJA PROPADLE DRŽAVE

3.1 PROBLEM POJMA FAILED STATES

Poglejmo najprej kaj pojem failed state pomeni oziroma kako je definiran. V literaturi sem našla več definicij, a se bom osredotočila na dve, za kateri menim, da dovolj strokovno in natančno opisujeta ta pojav.

1.) »In general, the terms [failed state in collapsed state] describe a situation in which a central government has either lost control over a significant area of the country (territorial collapse), or has lost the ability or interest to exercise meaningful control over territory in which it has a physical presence (collapse of governing capacity) – or both.« (Menkhaus 2004, 17).

2.) »Staatskollaps bezieht sich auf eine Situation, in der die Struktur, Autorität (legitime Macht), Gesetz und politische Ordnung auseinandergefallen sind und in der einen oder anderen Form, alt oder neu, wieder errichtet werden müssen.« (Zartman v Tetzlaff in Jakobeit 2005, 143).

S tema dvema definicijama spoznamo pomen pojma *failed state*, vendar naš problem ni definicija pojma, ampak samo slovensko poimenovanje pojma oziroma prevod iz angleščine ali nemščine.

Termini, ki se pojavljajo v angleški literaturi, so: *failing states* (kot stopnja procesa pred failed state), *failed state*, *state failure* in *collapsed state*.

V nemški literaturi najdemo še več različnih izrazov in včasih tudi kar angleški izraz: *Staatsverfall* in *scheiternde Staaten* (kot stopnja procesa pred *failed state*) in *Staatszerfall*, *gescheiterter Staat* ter *Staatskollaps*.

Kot vidimo, ni problem samo v poimenovanju zadnje stopnje procesa, se pravi *failed state*, ampak že pojma *failing state*, ki opisuje stopnjo procesa pred končnim *failed state*.

Edino prva stopnja procesa, imenovana *weak state*, pri poimenovanju ni sporna, saj je termin *šibke države* že uveljavljen v strokovni literaturi.

Za začetek se bom osredotočila na poimenovanje pojma *failed state*, ker lahko iz njega izpeljemo prevod za *failing state*.

Kot prvo, kar nam pri besedi *failed state* pride na misel v slovenščini, je *razpadla država*. Tudi sama sem na začetku uporabljala ta izraz, vendar sem po analizi strokovne literature ugotovila, da ta izraz ni ustrezen. Kot razpadlo državo lahko poimenujemo bivšo Sovjetsko zvezo ali bivšo Jugoslavijo. Bistvo je v tem, da govorimo o bivši državi, se pravi o državi, ki v svoji prvotni obliki ne obstaja več. Države, ki pa jih poimenujemo s *failed state*, pa še vedno, kljub številnim deficitom znotraj države, de facto obstajajo.

Če se lotimo dobeseidnega prevoda iz angleščine in nemščine, nam slovarja pokazeta sledeče: slovenski prevod besede *failure* je lahko »manjkanje, neuspeh, propadanje« (Škerlj 1960, 209).

Nemško-slovenski slovar pa besedo *Zerfall* prevaja kot »razpad« (Antič 1999, 511), katere neprimernost smo že obrazložili.

Po neuspešnem prevodu s pomočjo slovarjev, sem se lotila iskanja v slovenski literaturi, ki bi lahko vsebovala ta pojem. Seveda gre samo za prevode obstoječe monografije tujih avtorjev ali pa za prevode uradnih dokumentov iz angleščine. Strokovni prevajalci knjige Parlamentarni nadzor nad varnostnim sektorjem pojma *failed state* niso poimenovali z enim izrazom, ampak so se odločili za opisno rešitev: »države brez učinkovitih oblasti oziroma državnih struktur«, v opombe pod črto pa so zapisali, da se v strokovni literaturi ta pojem uporablja za t.i. neuspešne države ali problematične države (Born 2006, 16).

Nadaljnje izraze oziroma prevode sem našla v slovenski verziji Evropske varnostne strategije, kjer sta uporabljena izraza »nedelovanje države« in »propad države« (Evropska unija 2003) in v priročniku zveze NATO Preoblikovani NATO, kjer je v uporabi vedno beseda »neuspela« in »neuspešna država« (NATO 2004a).

Če povzamem slovenske prevode oziroma predloge za poimenovanje te novodobne grožnje mednarodni varnosti, so to: *države brez učinkovitih oblasti oziroma državnih struktur, neuspešne države, problematične države, nedelovanje države, propad države in neuspele države*.

Prvi izraz *države brez učinkovitih oblasti oziroma državnih struktur* po mojem mnenju ni najbolj ustrezen, saj je za definicijo preozko zasnovan.

Pojmi *neuspešne države, problematične države* ali *neuspele države* niso dovolj radikalni za dogajanje v takšni državi in bi prej lahko zamenjali pojem šibke države, v kateri je neuspešno ali problematično na primer gospodarstvo. Ostaneta še pojma *nedelovanje države* in *propad države*. Kar se tiče pojma *nedelovanje države*, je bolj ustrezen kot zgornji, saj država dejansko res ne deluje na nobenem državotvornem področju, a je izraz premil. Angleška in nemška literatura uporabljata izraze, ki so stilistično prodorni oziroma radikalni in s to lastnostjo bralcu takoj povejo, da gre za pojav, ki potrebuje veliko pozornosti mednarodne skupnosti.

Menim, da je pojem *propadle države oziroma propad države*¹ najprimernejši za poimenovanje tega pojava, zato ga bom uporabljala skozi celotno diplomsko nalogo.

Z ugotovitvijo slovenskega pojma lahko že podamo definicijo propadle države. Propadla država je država brez centralne oblasti, brez kontrole nad državnim ozemljem, ni več sposobna opravljati politične, varnostne in socialne funkcije, njene institucije ne delujejo več in v njej zavladajo nemiri in boji za oblast.

3.2 TRENUTNO STANJE OZIROMA ŠTEVILO PROPADLIH DRŽAV

Predvsem pojmovanje države, kot je zgoraj opisano, je danes čedalje bolj zasenčeno in ogroženo. Suverena državna oblast ni uspešna oziroma ni kos nalogam, prebivalstvo ni homogeno in se med seboj celo bojuje, obseg ozemlja oziroma naravna bogastva na državnem ozemlju pa vodijo v konflikte in izkoriščanje le-teh. To so le grobi in na kratko opisani indikatorji, ki so

---

¹ Za t.i. failing state, se pravi stopnjo pred propadom države, bom v diplomski nalogi uporabljala izraz *država v propadanju*.

značilni za šibke države ali države v propadanju kot tudi za skrajno obliko t.i. propadle države.

Da število ogroženih držav² in propadlih držav narašča, kažejo statistike različnih vladnih in nevladnih organizacij, kot so na primer Svetovna banka (World Bank), Found for Peace, Center for global Development in Department for International Development.

To je le nekaj organizacij, ki raziskujejo ta problem. Pri raziskavah si vsaka od organizacij postavi različne indikatorje, s katerimi določajo stanje države.

Center for Global Development uporablja pretežno razvojno-politične indikatorje, kot so politične in gospodarske svoboščine, kakovost pravne države kot tudi investicije v šolstvo in zdravstvo (Schneckener 2007, 357-391). Njihovi rezultati kažejo na 48 šibkih držav (Schneckener 2007, 357-391). Naslednja organizacija, ki med ogrožene države šteje 46 držav, je angleški Department for International Development (DFID). Svojo utemeljitev so postavili glede na raziskavo svetovne banke Country Policy and Institutional Assessment (CPIA), ki raziskuje na podlagi 16 indikatorjev, razvrščenih v 4 glavne skupine: ekonomijo, politiko financ, politiko za socialno pravičnost/vključitev in upravljanje javnega sektorja in institucij (The World Bank 2005). Podatki kažejo, da te države predstavljajo 14% svetovnega prebivalstva, ki živi v največji revščini. V teh državah je kar 343 milijonov prebivalstva z manj kot 1 \$ na dan (Benn 2004).

Poleg omenjene raziskave Svetovna banka vodi tudi raziskavo Governance Indicator. Na podlagi svojih šestih glavnih indikatorjev (ugled in odgovornost, politična stabilnost, uspešnost vlade, kakovost urejevanja, upoštevanje prava in nadzor korupcije) je ugotovila negativne ocene v vseh 6 kategorijah v 70 državah. V raziskavo je bilo zajetih 209 držav (Schneckener 2007, 357-391).

Zelo obsežno raziskavo pa vsako leto opravi tudi Fund for Peace v sodelovanju z revijo Foreign Policy. Raziskava v 177 državah, ki je usmerjena pretežno na varnostno politiko, temelji na 12 indikatorjih, ki so razvrščeni v 3 kategorije. V socialno kategorijo sodijo: demografski pritisk, množično preseljevanje beguncev ali izgnancev, pritoževanje družbenih skupin, kronična ali trajna migracija; v ekonomsko kategorijo sodijo: neenak

---

² Pod izrazom ogrožene države združila šibke države in države v propadanju.

gospodarski razvoj in drastičen in/ali težek ekonomski propad; v zadnjo, politično kategorijo, pa uvrščajo naslednje indikatorje: kriminalno in/ali nelegitimno državo, stopnjujoče se poslabšanje javnih služb, kršenje človekovih pravic, varnostni aparat, razkrojene elite in intervencija drugih držav ali eksternih političnih skupin (The Fund for Peace 2008). Po tej raziskavi je prvih 35 držav, ki imajo največji indeks, v kritičnem stanju. Med njimi je večina afriških držav, kot na primer Somalija (na prvem mestu), Sudan, Zimbabve, Kongo,... Za nadaljnjih 92 držav pa bi lahko rekli, da so šibke, med njimi Kolumbija, Egipt, Dominikanska Republika idr. (The Fund for Peace 2008).

Tudi Združeni narodi v okviru svojega Razvojnega programa (UNDP) izvajajo vsakoletne raziskave na temo šibkih oziroma propadlih držav. S Human Development Index (HDI) zbirajo in upoštevajo podatke o življenjski dobi, izobrazbi in bruto domačem proizvodu na prebivalca. Po tem indeksu so razdelili 177 držav na 3 kategorije, tiste z visokim, srednjim in nizkim razvojem. Pri tem je držav z nizkim razvojem »le« 21, vendar je opaziti, da veliko držav ni zajetih v to raziskavo (Human Development Reports 2009).

3.3 PROCES PROPADLE DRŽAVE - OD ŠIBKE PREKO DRŽAVE V PROPADANJU DO PROPADLE DRŽAVE

Kljub vsem statistikam in analizam pa je težko analizirati dejansko stanje v posamezni državi. In prav tako ni lahko določiti mej, kdaj se država še obravnava za šibko, kdaj je v procesu propadanja in kdaj popolnoma zataji v svojih državnih funkcijah.

Edino, kar je mogoče brez težav ugotoviti, je dejstvo, da država v propadanju svojim prebivalcem ne more več nuditi osnovnih funkcij kot so varnost, sociala/blaginja in pravni sistem (Troy 2007, 31). Te tri funkcije, ki so značilne za vse konsolidirane države, pri državi v propadanju delno ali popolnoma odpovejo. Se pravi, da je konsolidacija države možna, če te tri funkcije delujejo in se nadgrajujejo. Znotraj teh treh funkcij je potrebno analizirati in razbrati indikatorje, na podlagi katerih je možno določiti stopnjo propadanja države.

3.3.1 VARNOSTNA FUNKCIJA

Osnovna funkcija države je zavarovanje svojih prebivalcev, pred notranjo nevarnostjo in seveda tudi zunanjo, z varovanjem mej državnega ozemlja. Država mora imeti delujočo legitimno oblast, ki s pomočjo policije ali državne vojske varuje/nadzoruje svoje ozemlje, svoje vire pred lokalnimi konflikti, mejnimi konflikti itd. Seveda pa je možna tudi zloraba državne oblasti. Ta se dogaja v primerih, ko državna oblast izrablja oziroma zatira svoje prebivalce ali del prebivalstva, kar je v konsolidiranih državah zelo redek pojav. Za določitev pomanjkljivosti oziroma slabšanje varnostne funkcije so pomembni naslednji indikatorji: stopnja nadzora nad celotnim ozemljem, stopnja nadzora nad zunanjimi mejami, trajajoči oziroma ponavljajoči se konflikti, število in pomembnost nedržavnih oblastnih akterjev, stanje državnega varnostnega aparata, stanje in razvoj stopnje kriminalitete, stopnja ogroženosti, ki izhaja iz državnih organov, fizična zloraba prebivalcev (mučenje, masaker, deportacija in podobno) (Schneckener 2007, 369-370).

3.3.2 SOCIALNA FUNKCIJA

Obseg socialne funkcije ima zelo široke razsežnosti. Glavni pomen imajo državne storitve in socialni transferji kot tudi razdelitev gospodarskih virov, kar je financirano s strani državnih prihodkov. Če pojem razširimo, ugotovimo, da socialna funkcija obsega vsa delovanja države in področja socialne, gospodarske, zaposlitvene, zdravstvene, okoljevarstvene in izobraževalne politike kot tudi gradnjo in vzdrževanje javne infrastrukture. Indikatorji, ki kažejo na to, da socialna funkcija ni uresničena, so sledeči: stopnja deleža določenih skupin pri gospodarskih virih, trajajoče gospodarske ali denarno politične krize, višina davčnih in carinskih prihodkov, višina in delitev državnih izdatkov, višina zunanjih dolgov, razlika med revnimi in bogatimi, stopnja brezposelnosti in zmožnosti za delo, stanje človeške razvitosti, stanje državnih socialno-varnostnih sistemov, stanje infrastrukture, zdravstva in šolstva ter obstoj ekoloških problemov (Schneckener 2007, 370).

3.3.3 FUNKCIJA PRAVNE DRŽAVE

Pravni sistem v državi omogoča predvsem spoštovanje zakonov in izvajanje politične participacije. Da pravni sistem lahko opravlja te naloge, mora biti neodvisen in enakopraven, se pravi da mora enako služiti vsem prebivalcem države. Pravni sistem mora zagotoviti, da so vse politične in pravne institucije, javna uprava in državna oblast stabilne in kvalitetne. Indikatorji, ki lahko kažejo negativna odstopanja od pravnega sistema, so: obseg političnih svoboščin, zagotovitev politične participacije, odnos do opozicije, obseg ponarejanja volitev in volilne prevare, stopnja politične udeležbe pri določenih skupinah populacije, obstoj težjih kršitev človekovih pravic, sprejemljivost oblasti oziroma političnega reda, stopnja neodvisnosti sodstva oziroma vodenje pravnih postopkov, obseg jemanja pravice v lastne roke, stanje javne uprave, obseg korupcije in klientelizma (Schneckener 2007, 370).

Spoštovanje oziroma upoštevanje teh treh glavnih funkcij države so značilni predvsem za zahodne liberalne demokracije, ki so moderne in konsolidirane. Te tri funkcije pa pri procesu propadanja države, vseeno nimajo enake teže. Medtem ko na eni strani pomanjkanje varnostne funkcije pomeni najslabši primer (propadla država) in vključuje tudi pomanjkanje socialne funkcije in funkcije pravne države, je gledano iz drugega zornega kota drugače. V primeru pomanjkanja socialne funkcije in funkcije pravne države, še ne pomeni da je država propadla. Takrat lahko govorimo kvečjemu o šibki državi ali državi v propadanju. Primeri za to so npr. klasične diktature in avtoritarne oblasti (Troy 2007, 34).

Ko pa vse omenjene tri funkcije odpovejo, brez težave govorimo o propadli državi. Takšne države, kot so na primer Somalija, Kongo, Angola, ne morejo izvajati teh treh osnovnih funkcij. Tako ne morejo zavarovati svojih prebivalcev, ne morejo varovati ne zunanjih ne notranjih mej, ponavadi takšno oblast prevzamejo teroristi ali uporniki, zato ne moremo več govoriti o legitimni oblasti.

Kot že omenjeno, lahko na podlagi teh treh funkcij določimo procese propadanja države. Države lahko razdelimo na štiri različne tipe, to so konsolidirane države, šibke države, države v propadanju in propadle države. S prvim tipom se ne bomo ukvarjali posebej, ker so to države, ki neoporečno zagotavljajo omenjene tri funkcije že daljše časovno obdobje, in tudi tiste, ki so se na podlagi globalizacije in gospodarske razvitosti transformirale v dobro konsolidirane države.

3.4 ŠIBKE DRŽAVE

Če šibke države površno definiramo, rečemo, da vse tri glavne funkcije države deloma delujejo. Značilno je, da je oblast po navadi relativno dobro ohranjena, medtem ko se pri socialni funkciji in pri funkciji pravne države kažejo različni deficiti. Sem lahko uvrstimo polavtoritarne in avtoritarne sisteme.

Korupcija je eden izmed večjih indikatorjev, ki kaže na propadanje države, vendar ni nujno, saj je danes korupcija zelo razširjena in ne vodi vedno v propad. Z gotovostjo pa lahko rečemo, da je upor proti korupciji s strani prebivalcev eden od pokazateljev, da država postaja šibka. Korupcija, katere se v veliki večini poslužujejo elite, ponavadi razdvoji državo in družbo, saj si elite zagotovijo oblast za uresničevanje svojih lastnih ciljev in ne več za dobro družbe. Ta razdvojitvev je najbolj izrazita v tem, da državne institucije postanejo disfunkcionalne in na to se družba ostro odzove z uporom zoper diskriminacijo ali celo z ustanovitvijo svojih paralelnih institucij, ki so neformalne.

Med šibke države, ki imajo različno dejavne osnovne funkcije države, lahko štejemo Gano, Eritrejo, Peru, Venezuelo, Egipt, Saudsko Arabijo, Iran itd. (Schneckener 2007, 371-372).

3.5 DRŽAVA V PROPADANJU

Pri državi, ki je v propadanju, lahko vzrok povzamemo iz prejšnjega opisa šibkih držav, korupcija. Pri šibkih državah smo omenili, da se začne razcepitev družbe in države zaradi neenakopravnih odnosov države do prebivalcev. In bolj kot ta razcepitev in neenakopravnost naraščata, bolj se

država spreminja iz šibke v državo v propadanju. Predvsem ko pride do ekstremnih in nasilnih uporov zatiranega prebivalstva, lahko zagotovo govorimo o državi v propadanju. Stranski učinki teh nasilnih uporov so anarhija, neveljavnost zakonov in visok delež kriminala, kar prinaša družbi še večje nezadovoljstvo, saj v takšnih okoliščinah ostanejo povsem brez varnosti in zato pride do trenda o rekonstrukciji države, kar družbi ponujajo t.i. gospodarji vojne ali warlordi. Ti so v vsaki družbi dejansko negativen pojav, a v času krize, ko prebivalstvo išče oporo in varnost, jim to lahko ponudijo. Zakaj? V času krize v državi z zlorabo moči in nasilja postanejo t.i. neformalni oziroma ilegalni voditelji. Ravno s to močjo in nasiljem jim uspeva v določenih regijah vzpostaviti red, ki zagotavlja tamkajšnjim prebivalcem vsaj delno varnost.

Dejstvo je, da v državi v propadanju zataji oblast (varnostna funkcija) in se vzpostavi nedržavna oblast z gospodarjem vojn na čelu, ki kot omenjeno, zagotavlja določeno varnost (varnostna funkcija). Z gospodarji vojn pa narašča tudi cvetenje vojne ekonomije. Ne razmišljajo o tem, da bi se nasilje končalo, saj imajo s prodajo orožja in podobnim zajeten in varen zaslužek (Troy 2007, 39).

Če povzamemo značilnosti, ki kažejo na državo v propadanju, bi jo označili sledeče. Izrazit pokazatelj, da je država v propadanju, je izguba izvršne oblasti in tudi ostali dve veji oblasti ne delujeta več neodvisno. Od državnih aparatov, ki ostanejo po navadi ohranjeni, je to edino vojska.

Države, ki so v procesu razpadanja, so npr. Šrilanka, Indonezija, Kolumbija, Jordanija idr. (Schneckener 2007, 372).

3.6 PROPADLA DRŽAVA

Dejansko je propadla država nadaljevalni stadij države v propadanju, zato se tudi dejavniki oziroma pokazatelji stanja skorajda ponovijo. Razlika je le v intenziteti konsolidiranja teh dejavnikov v družbi oziroma državi. Medtem ko so gospodarji vojne v državi v propadanju še prikriti, oziroma delujejo v zaledju, pomenijo v propadli državi kot neke vrste oblast, vsak na svojem zavzetem teritoriju. Lahko bi rekli, da so vsi dejavniki v državi v propadanju prisotni kot nek proces, ki svoj konec oziroma trajanje doseže v propadli

državi. Poudariti je treba ravno kontinuiteto, saj do nje pride ob nasilju in upiranju oblasti. Državno oblast jasno in neprikrito prevzamejo gospodarji vojn kot rešitelji pred totalnim kolapsom države, torej pred anarhijo. Državno ozemlje de facto ni več državno, ampak pripada močnejšemu gospodarju vojne, ki postane »poglavar« s pomočjo nasilja in zatiranja.

Poglejmo še iz perspektive treh glavnih funkcij države. Opazimo, da v resnici ne obstajajo, so kvečjemu silhete teh funkcij, ki so dodeljene eliti, zbrani okoli gospodarja vojne. Dejansko vse te tri funkcije v želeni meri dodeljuje gospodar vojne le tistim, od katerih ima kakršnokoli korist.

Vsekakor pa ni nujno da je propadla država zadnji stadij in ni več rešitve zanjo. Prihaja tudi do obrata, ko se država s statusom propadle države rekonstruira, si opomore in je na novo obravnavana kot država v propadanju. V to skupino sodijo predvsem države, ki imajo začasen status propadle države, po navadi zaradi izbruha vojne ali pokolonialnih konfliktov. Sem štejemo Angolo (1975-2002), Bosno (1992-1995), Libanon (1975-1922), Tadžikistan (1992-1997) (Schneckener 2007, 372).

Pri določanju propadlih držav, ki so v mednarodni skupnosti prisotne danes, se mnenja avtorjev razlikujejo. Če gledamo po zgoraj navedenih raziskavah, je danes propadlih držav veliko, vendar je uporabljen velik spekter indikatorjev.

Avtorjih, ki so uporabili za kriterij omenjene tri osnovne funkcije držav, so prišli do različnih zaključkov. Schneckener poda sedem držav, ki so po njegovem mnenju propadle: Somalijo (od 1992), Afganistan, Kongo (od 1997), Liberijo, Sierro Leone, Irak (od 2003) (Schneckener 2007, 372). Za Troya so bile v zadnjem desetletju propadle države Afganistan, Angola, Burundi, Kongo, Liberija, Sierra Leone in Sudan, danes pa v to kategorijo štejemo le še Somalijo.

3.7 VZROKI ZA PROPAD DRŽAVE

Vzroki za propad države so številni. Državo lahko razjeda eden ali več skupaj, ki pa so seveda od države do države in od situacije do situacije različni.

Tako kot različni avtorji definirajo različen stadij države, tako nam ponujajo tudi več različnih vzrokov.

The State Failure Project³ je določil za svojo raziskavo 4 glavne vzroke za propad: uporniške vojne (*Revolutionary wars*), etnične vojne (*Ethnic wars*), genocid (*Genocides and politicides*) in sovražna ali razdvojena tranzicijska oblast (*Adverse or disruptive regime transitions*) (Goldstone 2000). Ti vzroki so izključno naravnani na notranje dogajanje v državi in ne zajamejo zunanjih dejavnikov, zato jih ne bomo posebej analizirali.

Povsem drugačne in širše oblikovane vzroke najdemo pri avtorici Büttner, ki je vzroke analizirala na študiji primera (Kolumbija, Afganistan, Kongo). Kot vzroke navede boj za razdelitev virov (rudnine, voda,...), socialno nesorazmerje (velika odstopanja med bogatim in revnim prebivalstvom), nesorazmerni »nation building«, zlom obširnega oskrbovalnega sistema (teh sistemov ni več mogoče vzdrževati) in popuščanje interesa za intervencije eksternih akterjev (Büttner 2004, 2-3).

Pri že večkrat omenjenem avtorju Schneckenerju najdemo najbolj zajetno in strukturirano analizo vzrokov za propad države. Vzroke poimenuje kot destabilizacijske faktorje in jih razdeli v faktorje strukture⁴, faktorje procesa⁵, faktorje sprožitve⁶ ter na prostorske faktorje glede na internacionalno/regionalno raven, nacionalno raven in na subdržavno raven⁷ (Schneckener 2007, 373).

Pri avtorju Troyu pa poleg omenjene prevzete razdelitve najdemo še vzroke kulture, ki se nanašajo predvsem na sestavo družbe oziroma nacije.

Ker je ta razdelitev najbolj primerna, sledi podrobnejši opis, pri katerem bo poudarek na najbolj izrazitih in znanih vzrokih.

3.7.1 FAKTORJI STRUKTURE

Med faktorje strukture štejejo specifične naravne lastnosti določene države, kot so naravni viri (nafta, rudnine), klimatske značilnosti, regionalno okolje in določena trajna struktura države, ki vključuje politiko, religijo, kulturo, socialo, gospodarstvo, posledice kolonializma, multietnično strukturirano prebivalstvo,

---

³ Early Warning Research for U.S. Foreign Policy Plannin

⁴ ang. root causes, nem. Strukturfaktoren

⁵ ang. aggravating factors, nem. Prozessfaktoren

⁶ ang. triggering factors, nem. Auslösefaktoren

⁷ Za poimenovanje omenjenih treh faktorjev sem uporabila prevod iz nemščine, ker je bolj razumljiv in neposreden.

demografski razvoj, podedovane strukture, vpliv drugih držav (velesil) (Schneckener 2007, 373).

Če začnemo pri regionalnem okolju, opazimo, da številne raziskave, ki so narejene na to temo, pripeljejo do sklepa, da na propad države močno vpliva propad okoliških držav, da pride do t.i. »*spill-over*« efekta (Schneckener 2004, 177). Primer za to sta recimo Jemen in Kenija, na katera močno vpliva propad Somalije. Pri regionalnem razvoju lahko omenimo tudi vpliv regionalnih velesil ali velesil na sploh, ki je ponavadi negativen, saj temelji na gospodarski ali varnostno-politični odvisnosti propadlih držav do konsolidiranih držav. Opaziti je, da zunanje velesile nimajo interesa, da bi se stanje v propadlih državah izboljšalo, saj imajo od njih koristi, npr. prodaja orožja, izkoriščanje njihovih virov, poceni delovna sila,...

Ponavadi so države, ki imajo multietnično strukturo prebivalstva, bolj nagnjene k propadu kot države, ki imajo etnično homogeno prebivalstvo. Pri multietničnem prebivalstvu se pojavijo posamezne kolektivne identitete in s tem pripadnost različnim plemenom ali klanom (Troy 2007, 48). Pojavijo se neskladnosti in nesorazmerja pri delitvi političnih, socialnih in ekonomskih dobrin, delijo se na boljše-slabše, bogate-revne, kar pripelje do upora prebivalcev, ki so v slabšem položaju. Primer Somalije na primer, pa kaže na to, da tudi etnična homogenost ne pomaga ohraniti »zdrave« države.

V nekaterih državah imajo tudi demografski faktorji velik vpliv na propad države. Predvsem gre za preveliko število rojstev. Vedno večja nataliteta v revnih državah (Kenija), pripelje do pomanjkanja osnovnih sredstev za preživetje. Z naraščajočo nataliteto se pojavi tudi problem vse večjega števila mladostnikov, ki ne dobijo zaposlitve na prenatrpanem delovnem trgu in se za zaslužek spuščajo v kriminalna dejanja. V tem okviru lahko omenimo tudi nadvse sporno dejstvo o otroških vojaki, ki se vojski med drugim predajo tudi zaradi pomanjkanja možnosti izobraževanja in dela.

V nekaterih državah se kaže tudi t.i. podedovanje državnih struktur iz kolonialnega obdobja ali druge odvisnosti in se kažejo predvsem v politični kulturi, umetnih državnih mejah, spornih območjih in upravljanju države.

Pomembni pa so tudi ekonomski faktor, razdelitev in pomanjkanje virov. Do konfliktov vodijo predvsem nesorazmerna in nepoštena razdelitev virov med prebivalstvo. V prvi vrsti gre za dostop do vode, do obdelovalne zemlje in do

pašnikov pa tudi za razpolaganje s surovinami (nafta, rudnine, minerali) (Schneckener 2007, 373) in če teh virov primanjkuje, se konflikti še povečujejo.

3.7.2 FAKTORJI PROCESA

Faktorji procesa so tisti faktorji, ki v določenem preglednem obdobju (5-10 let) povzročajo ali pospešujejo razpad državnosti. Od faktorjev strukture se razlikujejo predvsem po tem, da je tukaj večji poudarek na obnašanju akterjev (npr. elite) (Schneckener 2007, 373).

Mednje štejemo politično instrumentalizacijo socialnega nezadovoljstva, politiziranje in polarizacijo etnično-kulturnih razlik, povečanje političnega ekstremizma, represijo, slabo gospodarjenje in korupcijo, lokalni separatizem, privatizacijo nasilja in vpliv regionalnih gospodarskih kriz (Schneckener 2007, 373) kot tudi državljanske vojne v regionalnem okolju, aktivnosti transnacionalnih kriminalnih mrež in politizacijo kolektivnih identitet (Schenecker 2004, 179-183).

Ravno kulturni vzrok je eden največjih in najobsežnejših faktorjev procesa. Predvsem je pomemben, ker večina etničnih konfliktov izbruhne ravno zaradi kulturnih razlik in nesoglasij. Etnični konflikti imajo zelo velik vpliv na propad države. Izvor etničnih konfliktov je vedno v kulturni ali etnični neenakosti do drugih etnij ali skupin. Ključnega pomena je, da gre za konflikt/boj večine (država, elite) proti manjšini (posamezne etnije) oziroma obratno. Težava je v tem, da država utrjuje oziroma širi svojo oblast, največkrat na račun manjšin, s tem da le-te diskriminira na politični in kulturni ravni.

S politizacijo kolektivnih identitet pridobijo elite na moči, saj si z manipulacijo pripadnosti določeni etnični, verski ali nacionalni skupini pridobijo podporo in poslušnost. Bolj ko pripadnost določeni skupini narašča, hitreje se razvijejo želje po avtonomnosti oziroma po odcepitvi od države, kar zopet pripelje do konfliktov.

Pogosti faktor procesa so tudi državljanske vojne, ki so znak nestabilnosti znotraj države ali celo okoliških držav in lahko trajajo tudi po več let. Ravno ta kontinuiteta trajanja vodi najpogosteje do propada. Če pogledamo, kako vplivajo državljanske vojne na tri glavne funkcije države, lahko opazimo, da

negativno vplivajo predvsem na varnostno in socialno funkcijo, kar ima težke posledice za gospodarstvo in infrastrukturo. Pojavijo se problemi z begunci, boj za preživetje. Vse to zmanjšuje varnost prebivalstva.

Aktivnosti transnacionalnih kriminalnih mrež (kriminalne skupine, gospodarji vojne, teroristične skupine) so tudi posledica regionalne nestabilnosti in državljanskih vojn in ni nujno da je njihov izvor ravno v prizadeti državi (Schenecker 2004, 179). Čeprav smo rekli, da te aktivnosti ne izvirajo iz prizadete države, je pa gotovo, da transnacionalne kriminalne mreže svoja dejanja oziroma aktivnosti opravljajo znotraj prizadete države, saj jim le ta omogoča številne priložnosti za izkoriščanje, kot so tihotapljenje, izkoriščanje poceni delovne sile, izrabljanje naravnih virov ipd.

Povečanje političnega ekstremizma in z njim represije, slabo vpliva predvsem na varnostno funkcijo, ker so za prizadete države značilne čistke notranjepolitičnih nasprotnikov oziroma vseh, ki nasprotujejo ali ne sledijo vodji. Negativen vpliv ima tudi vedno večji politično-verski ekstremizem, ki ima številna radikalna načela in s svojo propagando zaneti marsikateri konflikt.

Za šibke države in države v procesu propadanja je značilno, da vladajoče elite izrabljajo socialno nezadovoljstvo prebivalstva v svoje namene. To je lahko na začetku mišljeno samo kot kritika opozicije, vendar pa lahko hitro preraste v instrumentalizacijo socialnega nezadovoljstva (Troy 2007, 52). Te se lahko poslužuje tako vladajoča oblast kot opozicija ali kakšne druge politične skupine.

Eden od faktorjev procesa je tudi korupcija, ki se, kot že omenjeno, razvija že v šibkih državah, kjer lahko državni aparat še nemoteno deluje. Ko pa se korupcija sistematizira in zažre v celotno državno konstrukcijo, je onespobljena državna legitimnost in tudi delovanje institucij, gospodarstva itd.

Vsi naštetni in opisani faktorji se razlikujejo od države do države, kar pa vedno velja, je dejstvo, da so odvisni drug od drugega in se medsebojno krepijo.

3.7.3 FAKTORJI SPROŽITVE

Med te faktorje štejemo dejavnike, ki v nekaj dneh ali tednih povzročijo nenaden preobrat (Schenecker 2007, 373). To so: eksterne vojaške

intervencije, vojaški puči ali revolucije, izbruh državljanske vojne, prekomerno zatiranje prebivalstva, socialni nemiri, lakota, številčni prihod beguncev (Schenecker 2007, 373).

Poleg naštetih splošnih faktorjev sprožitve mednje štejemo tudi individualne faktorje, kot so t.i. *bad leaders* (Troy 2007, 53). Težava je v tem, da se raziskave niso osredotočale na te individualne faktorje, čeprav jih je verjetno lažje identificirati kot ostale. Se pravi, da se je potrebno v prihodnosti osredotočiti tudi na individualne vodje, npr. predsednike, vodje vlad, poglavarje, ker so v določenih primerih ravno odgovorni za propadanje države.

3.7.4 PROSTORSKI FAKTORJI

Pri prostorskih faktorjih gre samo za dejstvo, kateri posamezni faktorji iz zgoraj omenjenih treh skupin delujejo na določeni ravni države.

a) Internacionalna/regionalna raven

Govorimo o odnosu med določeno državo in njenim internacionalnim ali regionalnim okoljem (Schenecker 2007, 373). V odnosu igrajo glavno vlogo dejanja eksternih akterjev (velesile) kot tudi razvoj svetovne in regionalne politike ter njihov vpliv na določeno državo (Schenecker 2007, 373).

Faktorji strukture, ki delujejo na internacionalni/regionalni ravni so nestabilnosti v regiji, vpliv drugih držav in stopnja gospodarske povezanosti.

Faktorji procesa so državljanske vojne v regiji, aktivnosti transnacionalnih kriminalnih mrež in gospodarske krize v regiji.

Kot zadnji, faktorji sprožitve, pa so na internacionalni ravni eksterne vojaške intervencije, množično preseljevanje beguncev in naravne katastrofe.

b) Nacionalna raven

V ospredju je odnos med državo in njeno družbo, še posebno pa obnašanje elit (Schenecker 2007, 373).

Med faktorje strukture na nacionalni ravni spadajo naslednji: multietnično prebivalstvo, demografski faktorji, podedovane državne strukture in pomanjkanje virov.

Faktorji procesa na tej ravni so povečanje korupcije, politična instrumentalizacija socialnega nezadovoljstva, povečanje političnega ekstremizma, politizacija etničnih razlik in diskriminacija določenih skupin.

Na nacionalni ravni štejemo med faktorje sprožitve nenadne politične spremembe (puč), epidemije, lakoto, hiter padec gospodarstva in izbruh državljanske vojne.

c) Subdržavna raven

Sem spadajo predvsem odnosi med državo in subdržavnimi akterji, kot so regije, pokrajine ali posamezne grupacije prebivalstva (Schenecker 2007, 374).

Subdržavna raven beleži naslednje faktorje strukture: nasprotje oziroma razliko med državnimi centri in periferijo in neenakosti na lokalni ravni.

Faktorji procesa, ki vplivajo na odnose med državo in njenimi podrejenimi deli, so naraščajoča kriminaliteta v mestih, etnični separatizem in boji za oblast v lokalnem okrožju.

Sem sodijo še faktorji sprožitve na subdržavni ravni, to so lokalni nemiri in katastrofe.

4 SOMALIJA

V tem poglavju bomo najprej spoznali državo Somalijo. Geografska predstavitev je le okvirna, saj ni pomembna za našo temo. Večji poudarek pa bo na zgodovini Somalije, saj so jo dogodki v zgodovini pripeljali do propada.

4.1 GEOGRAFSKA PREDSTAVITEV DRŽAVE

Republika Somalija oziroma Jamhuuriyada Demuqraadiga Soomaaliyeed je vzhodna afriška država, ki leži na t.i. Afriškem rogu in meji na severu na Adenski zaliv, na vzhodu na Indijski ocean, na skrajnem jugu meji na Kenijo, na zahodu pa na Etiopijo.

Somalijo sestavljata severni del, ki je pretežno gorat in ima puščavsko podnebje, in južni del z ravninami in suhim savanskim podnebjem. V severnem delu je rastje omejeno na travo in nekaj dreves, iz katerih lahko

prebivalstvo prideluje kadilo in dišečo smolo. Za ta predel je značilna edina oblika gospodarjenja, pastirsko nomadstvo.

Življenje na južnem delu države je lažje in bolj razvito, ker podnebje in rastje dopuščata razvoj poljedelstva in živinoreje, še posebno v regijah, ki ležijo med rekama Jaba in Shebeele.

Kljub državljanski vojni in neurejenim socialnim in političnim razmeram, število prebivalstva narašča. Rodnost je zelo visoka, 44.12 rojstev/1,000 prebivalstva leta 2008 (CIA- The world Factbook 2009). Ker je štetje prebivalstva zaradi nomadstva, državljanske vojne in beguncev oteženo, se trenutno številke gibajo med 9,558,666 (CIA- The world Factbook 2009) in 12,937,910 (World Gazetteer 2008).

Somalija je za razliko od drugih afriških držav dolgo veljala za etnično zelo homogeno državo, saj je večina prebivalstva (92%) pripadala večinski skupini Somalcev. Danes lahko govorimo le še o jezikovni, verski (suniti) in kulturni homogenosti, saj je večinsko prebivalstvo razdeljeno na različne plemenske klane Somalcev, ki se, v državljanski vojni, bojujejo za oblast (Natek 2006, 476). Pripadniki etnije Somalcev so razdeljeni na 5 glavnih klanov, s številnimi subklani. Glavni klani so Hawiye (25 % prebivalstva), Isaaq (22 %), Darod (20 %), Rahanweyn (17 % oziroma 3 %) in Dir (7 %) (NationMaster 2005). Pripadnost določenemu klanu se podeduje po očetovi strani.

Gospodarsko Somalija zaostaja za skoraj vsemi državami sveta, saj so suše, zgrešena diktatura, državljanska vojna in neefektivna oblast pustile težke posledice. Prebivalci so na skrajnem robu preživetja. Najpomembnejši gospodarski sektor je kmetijstvo. Z živinorejo proizvedejo 40% BDP-ja in okoli 65% izvoza (CIA- The world Factbook 2009). Z njo se preživlja kar 75%. Dober vir zaslužka bi lahko bilo tudi ribištvo, saj je morje ob somalijski obali zelo bogato z ribami, vendar je ta panoga slabo razvita predvsem zaradi vojne in piratstva. Ostali kmetijski pridelki, s katerimi država lahko trguje, so še banane, riž, mango, kokos in sladkorni trs.

Somaliji je bolj naklonjeno rudarstvo, saj ima veliko rudnih nahajališč, predvsem železove in uranove rude ter eno izmed največjih nahajališč sadre in sepiolita na svetu (Natek 2006, 477).

Industrijska panoga ni ravno razvita, vsebuje le predelavo domačih kmetijskih pridelkov, kot so ribje in mesne konzerve ter sladkor.

4.2 ZGODOVINA SOMALIJE

Zaradi razmer, ki so zavladatale v Somaliji, je potrebno pogledati tudi zgodovino države, tako kolonialno obdobje, ki je pomembno za razumevanje delitve države, kakršna je sedaj, kot tudi pokolonialno obdobje, ko je v državi zavladatale diktatura in jo pahnila v brezizhoden položaj.

4.2.1 KOLONIALNO OBDOBJE

Pri kolonialnem obdobju se bomo osredotočili le na britansko in italijansko kolonijo, saj je le iz teh dveh nastala država Somalija.

Afriški rog so v sredini 19. stoletja osvajale predvsem Francija, Velika Britanija in Italija. Somalijo pa je kot prva zavzela Francija leta 1862 (Bakonyi 2001, 56). Zavzeli so ozemlje današnjega Džibuti⁸, ki so ga spremenili v Francosko Somalijo.

Ker je imela Etiopija prevelik apetit po somalijskem ozemlju, so se prebivalci tega ozemlja uprli in nekateri klani na obali so z Veliko Britanijo sklenili nekakšne zaščitne pogodbe. S tem so Britanci na severovzhodu današnje Somalije lahko ustanovili t.i. protektorat Britanska Somalija⁹ (Bakonyi 2001, 56).

Edini interes, ki ga je imela Velika Britanija glede Somalije, je bil nemoten transport živine iz severne Somalije v Aden¹⁰, za Britance pomembna trgovinska točka pri trgovanju z Indijo.

Ker Britanska Somalija za Britance ni imela drugih virov kot živino, v to kolonijo niso vlagali veliko finančnih sredstev in tudi državnih struktur niso vzpostavljali. Vendar so kmalu ugotovili, da jih ogroža vedno večja moč klanov in posameznikov, ki so Somalce spodbujali k uporabi proti izkoriščanju, zato so Britanci protektorat razdelili na 5 upravnih enot (Bakonyi 2001, 60).

---

⁸ Večinsko prebivalstvo s 60% so Issa-Somalci; Issa je eden od somalijskih klanov.

⁹ British Somaliland Protectorate ustanovljen 20.7.1887.

¹⁰ Pristaniško mesto v Jemnu.

Šele po drugi svetovni vojni je prišlo do političnega preobrata. Čeprav Britanci niso dovoljevali političnega udejstvovanja in so bile politične stranke prepovedane, so ustanovili zakonodajni svet, katerega del so bili tudi poglavarji različnih klanov. S tem so klanom dali možnost vključiti se v politični sistem protektorata. A ta izkušnja oziroma učenje je bilo prepozno, saj so britanski Somalci junija 1960 popolnoma neizkušeni in nepripravljeni stopili na pot neodvisnosti.

Italija je na somalijsko ozemlje stopila leta 1889, ko je zasedla pristanišče Hobyo (Natek 2006, 477). Leta 1905 pa je s priključitvijo ozemlja, ki ga je dobila od zanzibarskega sultana, ustvarila kolonijo Italijanska Somalija.

Italija je do somalijske kolonije gojila večje interese in želje kot Velika Britanija. Ti interesi so bili predvsem gospodarske in socialne narave, saj si je Italija s kolonijami obetala nova tržišča kot tudi nove vire zaslužka z izvozom dobrin iz kolonije. Poleg tega je morala Italija najti rešitev za prekomerne migracije v Italijo in si z urejenimi in uspešnimi kolonijami ustvariti prostor za svoje »odvečno« prebivalstvo (Bakonyi 2001, 58).

Do prve svetovne vojne je obseg italijanske kolonije znašal tretjino celotnega kolonialnega ozemlja (Bakonyi 2001, 58). Italija je nove apetite po kolonialnem ozemlju dobila pod fašistično oblastjo med drugo svetovno vojno, ko je želela ustvariti vzhodnoafriški kolonialni imperij (Bakonyi 2001, 58). Iz Eritreje in Somalije je istočasno napadla Etiopijo in jo osvojila do maja 1936, s tem je Italijansko Somalijo združila s pokrajino Ogaden (Bakonyi 2001, 58). Nato so leta 1940 okupirali Britansko Somalijo in iz treh osvojenih somalijskih kolonij ustvarili »Africa Orientale Italiana« (Bakonyi 2001, 58). Na to okupacijo je Velika Britanija odgovorila z vojaškim protiudarom s pomočjo etiopskih gverilcev. Spomladi 1941 je zasedla italijansko združeno Somalijo in v njej postavila svojo oblast. To ozemlje je razdelila na 3 notranja območja: Britansko Somalijo, bivšo Italijansko Somalijo in Ogaden (Bakonyi 2001, 59). Po končani drugi svetovni vojni je o usodi Somalije odločala komisija, ki so jo sestavljale 4 svetovne sile: Velika Britanija, Francija, Združene države Amerike in Sovjetska zveza.

S hladno vojno so se interesi spremenili in ZDA so potrebovale strateška oporišča na afriški celini, zato je Etiopija v zameno za njihovo nekdanjo

pokrajino Ogaden Ameriki odstopila vojaško oporišče v Eritreji. Tako je bila Somalija zopet deljena na severni del, katerega je vodila Velika Britanija, južni del pa so v oskrbo dobili Združeni narodi, ki so skrbništvo predali naprej Italiji. Pri vsej tej delitvi pa so pozabili na javne želje in mnenje somalijskega prebivalstva. Ta se je upravičeno zavedal, da stvari niso pravične in korektne, saj je Somalija izgubila Ogaden in tudi z italijansko nadvlado niso bili zadovoljni, ker so imeli slabe izkušnje s fašistično Italijo med drugo svetovno vojno, zato je bila ustanovljena Somalijska liga mladih (SYL)¹¹ (Ki-Zerbo 1977, 545). A kljub temu se je Italija trudila pripraviti oziroma izšolati skupino Somalcev, ki bi lahko prevzeli oblast po osamosvojitvi. V Mogadišu¹² so leta 1950 ustanovili upravno in politično šolo (Ki-Zerbo 1977, 545).

Leta 1959 je SYL na volitvah prejela 85% sedežev in tako so naznanili, da bo Italijanska Somalija postala julija 1960 neodvisna (Ki-Zerbo 1977, 545).

V Britanski Somaliji pa je bila ustanovljena Somalijska nacionalna liga (LNS), ki je na volitvah leta 1960 osvojila 20 sedežev in tako je 26. junija 1960 Britanska Somalija postala neodvisna (Ki-Zerbo 1977, 546). »1. julija sta se nacionalni skupščini obeh dežel srečali v Mogadišu in ustanovili nacionalno skupščino neodvisne republike Somalije« (Ki-Zerbo 1977, 546). Na prvo zastavo neodvisne Somalije so narisali zvezdo in 5 vej, ki so predstavljale združeni Italijanski in Britanski Somaliji, ostale tri pa so nakazovale na Somalce, ki živijo v Keniji, Etiopiji in Džibutiju.

4.2.2 NEODVISNA SOMALIJA

Neodvisna republika Somalija je torej nastala 1. julija 1960 z združitvijo italijanskega in britanskega kolonialnega ozemlja, s prvim skupnim začasnim parlamentom s sedežem v Mogadišu. Leta 1961 so ratificirali ustavo, ki je bila napisana na osnovi liberalne strankarske demokracije s splošno volilno pravico. Svobodno izvoljena nacionalna skupščina je imenovala predsednika države, ki je kot šef države imenoval predsednika vlade (Bakonyi 2001, 71).

---

¹¹ Somali Youth League

¹² Danes glavno mesto Somalije.

Pri vzpostavitvi pravnega sistema so se trudili, da so poleg elementov italijanskega in britanskega sistema vanj vključili tudi šeriatsko pravo¹³.

Največji začetni problem za mlado državo je predstavljala raznolikost bivših kolonialnih območij, saj je bilo potrebno poenotiti različne jezike, valute, pravne norme, upravo in šolstvo (Bakonyi 2001, 71). Še posebno težko je bilo na severu, kjer bivša Britanska Somalija ni bila pripravljena na takšne spremembe in zato niso bili sposobni postati enakopravni del države. To so severni prebivalci, ki so bili predvsem nomadi, tudi začutili in na to poskušali opozoriti s številnimi konflikti, ki pa niso bili nikoli plodni. K boljši integraciji severnega dela države so v velikem delu pripomogle politične stranke. Tako je bila delitev na severni in južni del države z volitvami leta 1964 premagana in država je tega leta dejansko postala demokratična in nekaj let celo predstavljala uspešno demokracijo na afriški celini, ki jo je zahodni svet videl kot »rural democracy« (Arnold 2005, 245). Ta uspeh se je kmalu končal, saj je država imela velike težave z ureditvijo notranjih zadev, kot so gospodarstvo, sociala, infrastruktura, kar je posledica različnega kolonialnega razvoja severnega in južnega dela države. To je izrazit faktor strukture in od tu naprej lahko govorimo, da je Somalija v času po neodvisnosti postajala šibka država. Kljub obstoječi oblasti so v državi vladali veliki deficiti tako pri socialni funkciji kot pri funkciji pravne države. Kažejo se tudi prvi vzroki, ki so ob vedno večji intenziteti čez tri desetletja državo pahnili v propad.

Poglejmo, zakaj lahko o Somaliji po neodvisnosti kljub uspešno zastavljeni demokraciji govorimo o šibki državi, v kateri se že kažejo vzroki za propad države.

Prvi pomemben vzrok je ekonomski, ki spada med faktorje strukture. V ekonomiji so prevladale štiri panoge. Najbolj razširjeni sta bili pastirstvo in agrarna proizvodnja, s čimer se je ukvarjal največji delež prebivalstva; druga panoga, plantaže, niso zaposlovale veliko Somalcev, so bile pa zelo pomembne in učinkovite na področju izvoza, ki ga je urejala izbrana skupina ljudi, ki se je ukvarjala s tretjo panogo, in sicer s tranzitno trgovino in prodajo. Četrta panoga, ki je nudila še najboljši in najpreprostejši vir zaslužka, pa so bili državni uslužbenci. Glavni politični cilji mlade države so bili predvsem

---

¹³ Islamsko pravo je nastalo na osnovi islamskega verskega zakona (šariat). Šariat ureja tako družabno kot religiozno življenje v islamski družbi.

širitev in uspešno gospodarstvo ter vzpostavitev kvalitetne infrastrukture, za kar pa je Somalija potrebovala enormna finančna sredstva, ki jih s svojo ekonomijo ni bila sposobna pridobiti. A kljub pridobljenim sredstvom iz programov za razvoj Somalija ni imela strokovnjakov, ki bi znali s financami upravljati in jih pravilno usmerjati. Tako so na gospodarskem področju vlagali predvsem v razvoj velikih mest na jugu države in s tem povsem zanemarili prvotno domačo obrt, se pravi kmetijstvo na severu države. Če se ozremo nazaj na začetne štiri panoge zaslužka, vidimo, da z neuspešnim razvojem gospodarstva prve tri omenjene panoge (pastirstvo in agrarna proizvodnja, plantaže, tranzitna trgovina in prodaja) prebivalstvu niso več mogle nuditi zaslužka. Šlo je za neenakomerno in nepošteno razdelitev finančne pomoči, kar je med prebivalci zanetilo prve konflikte. Ogrožena je bila socialna funkcija države.

Cvetela je edino četrta panoga, državni aparat, zato se je vnel boj za državniška mesta. S tem se je razvila izrazitejša korupcija med državniškimi uslužbenci, kar je nadaljnji vzrok za morebitni propad države, ki spada med faktorje procesa. Veliko vlogo sta igrali glavni dve politični stranki SYL in LSN. Kljub skoraj enakemu političnemu programu sta se stranki razlikovali povsem po naboru svojih pripadnikov, članov različnih klanov. Ravno zaradi te raznolikosti klanov je prišlo do razkroja strank in povečanja števila novih strank¹⁴, kar je privedlo do tega, da se je iz demokracije razvila anarhija (Arnold 2005, 245). Parlament ni več predstavljal zastopstva interesa države, temveč je predstavljal vir zaslužka elite in v tem je izrazit deficit tako pravne kot varnostne funkcije države.

Korupcija in klientelizem sta med elito neizprosno naraščala, med ostalim prebivalstvom pa je vzporedno s tem naraščalo nezadovoljstvo, kar kaže še na dodaten vzrok za propad države, to je boj večine, v tem primeru države in njene elite, proti manjšinskemu prebivalstvu. Ravno ta boj oziroma upor prebivalcev proti korupciji je eden ključnih indikatorjev, da je lahko Somalijo v tem času štejejo za šibko državo.

Tu pa so še prostorski faktorji, ki vodijo v propad države, saj je Somalija v tistem času na regionalni ravni zanetila številne mejne konflikte s Kenijo in

---

¹⁴ Malo pred neodvisnostjo so bile na političnem parketu etablirane 4 politične stranke leta 1964 že 21, leta 1969 pa jih je bilo že 61 (Bakonyi 2001, 72).

Etiopijo. Glavni razlog za konflikte je bil javnomnenjski pritisk na vlado zaradi območji, ki so v večini poseljena s Somalci. Te pokrajine so Ogaden, Džibuti in del ozemlja v Keniji (Bakonyi 2001, 72). Potrebovali so dobro in moderno opremljeno vojsko, kar jih je pahnilo v še večjo zadolžitev, uspeha pa ni bilo. Kljub številnim vzrokom, ki kažejo, da je Somalija na poti propada, se je državna oblast, vseeno trudila za obstoj. A volitev leta 1969 zaradi izgrediv ni bilo možno izpeljati in država je padla v krizo, iz katere naj bi jo povedel general Said Barre s pomočjo vojske. 21. oktobra 1969 je bilo po radiu slišati sledeče:

In view of the maladministration of the country and the violations of the established laws in the country, such as the constitutional laws, and in the administration of the Civil Services which endangered the existence of the nation and were due to the mischievous and bad practices of the so-called responsible authorities, the National Army, supported by the police, this morning at 0900 Mogadishu time, took over the administration and political power of the country (Arnold 2005, 249).

4.2.3 VOJAŠKA DIKTATURA

Z vojaškim udarom generala Said Barreja, se je v Somaliji začela vojaška diktatura, ki je trajala od leta 1969 do 1991. Na čelo oblasti so postavili Vrhovni revolucionarni svet¹⁵, ki so ga sestavljali vodilni možje vojske in policije.

Prebivalci Somalije so sprva spremembe, ki jih je SRC uvedel (prepoved političnih strank, razpustitev parlamenta in ustave) navdušeno pozdravili, saj so bili s šibkim stanjem države nezadovoljni. Nova vojaška oblast jim je obljubljala večjo nacionalno integracijo severnega dela Somalije in preureditev družbe.

Tudi na gospodarskem področju je prišlo do revolucionarnih sprememb, saj si je SRC zadal vzpostavitev industrijskega sektorja kot tudi obnovo oziroma modernizacijo kmetijstva (npr. namakalni sistemi), ki ga je prejšnja vlada zanemarjala, uvedel je plansko gospodarstvo in poddržavil privatna podjetja. Za Barreja je bil najpomembnejši cilj, da bi bila Somalija zmožna

---

¹⁵ Supreme Revolutionary Council (SRC)

samopreskrbe in tako so nastale državne kmetije in korporacije, ki so pridelovale osnovna živila.

Poleg gospodarske reforme se je na začetku svoje vladavine soočil tudi s socialnimi problemi. Prebivalstvo je želel pridobiti na svojo stran z že zdavnaj potrebnim socialnim razvojem. Poskrbel je za širjenje pismenosti prebivalstva, ustanavljal je šole, bolnice in s tem celo zmanjšal število smrti med otroki in podaljšal povprečno pričakovano starost ljudi¹⁶.

A kljub tem začetnim reformam v dobrobit države se je situacija kmalu obrnila. Že leta 1971 je Barre z uvedbo raznih zakonov in pravil zlorabil funkcijo pravne države. Malim kmetom je prepovedal privatno prodajo sirka¹⁷ in sladkorja, kar jim je znatno znižalo zaslužek, poleg tega so bili vedno pod kontrolo države in država je določila prodajne cene na trgih, kar je sicer prineslo mestnim prebivalcem poceni osnovna živila, kmetje pa so začeli propadati. Naslednji negativni zakon je bil izdan leta 1974. Ta je predpostavljala, da je celotno državno ozemlje lastnina države (Bakonyi 2001, 75). S prisilnimi zakoni je omajal tudi socialno funkcijo, saj je večina prebivalstva končala brez zaslužka, kar je pomenilo tudi izgubo socialnega standarda. Drugi indikator za nedelovanje socialne funkcije je bilo prekomerno naseljevanje mladih v mestih in s tem pomanjkanje delovnih mest. Tudi to napako je povzročil Barre s prekvalifikacijo nomadov v kmete in ribiče. Barre se je sicer zavedal, da je pastirstvo del somalijske tradicije, a zanj je ta dejavnost pomenila nazadnjaštvo oziroma oviro za modernizacijo, česar pa ni dovoljeval v »svoji« državi. A tudi ta Barrejev načrt ni bil dolgo učinkovit, tako je po 10 letih veliko Somalcev prevzelo svoje staro nomadsko življenje, katerega mladi niso bili vajeni, zato so migrirali v mesta. Prebivalstvo v mestih je naraščalo¹⁸, a zaposlitve ni bilo.

Medtem ko je gospodarstvo vse bolj stagniralo, je na drugi strani državni aparat doživljal vse večji razpon in to le s pomočjo finančnih sredstev drugih držav, kot so Sovjetska zveza, ZDA, bivša Nemška demokratična republika (NDR) in Nemčija. Cilj razpona državnega aparata je bila predvsem popolna

---

¹⁶ Leta 1960 je bila povprečna pričakovana starost ljudi 36 let, 1979 pa že 44 (Bakonyi 2001, 78).

¹⁷ Sirek spada med rod trav in nekatere uporabljajo kot žitarice.

¹⁸ Leta 1960 je v Mogadišu živelo 50 000 prebivalcev, leta 1980 pa kar prek enega milijona (Bakonyi 2001, 77).

kontrola nad prebivalstvom, zagotavljanje varnosti in preprečevanje nastanka političnih nasprotnikov. Da bi te cilje izpolnili, so v Somaliji ustanovili različne institucije in izdali določene ukrepe. Poleg že omenjenega dejstva, da so poddržavili celotno ozemlje in gospodarstvo, so po celi državi ustanovili nekakšne upravne centre. Vojaški uslužbenci so opravljali birokratske, pravne in varnostne zadeve (Bakonyi 2001, 77). S pomočjo NDR so ustanovili tudi nacionalno varnostno službo, ki naj bi vodstvo države obveščala o vsem političnem delovanju po državi in že v koreninah zatrla politično opozicijo. Tudi ta dejstva jasno kažejo, da je Barre zlorabljal oziroma kršil funkcijo pravne države, saj v delujoči državi ni kršenja političnih svoboščin in opozicija ima pravico do delovanja in izražanja mnenja. Nadaljnja kršitev pravne države pa je pojav vedno večje korupcije in klientalizma v državnem aparatu. Celoten državni aparat so sestavljali le člani Barrejevega klana in peščica privilegirancev, ki so dobro živeli na račun počasnega propadanja preostalih slojev v državi.

Sprememba oziroma propad vojaške diktature se je zgodil leta 1976, ko je pod pritiski Sovjetske zveze po enopartijskem sistemu Barre odobril nastanek »Somali Revolutionary Socialist Party« (SRSP), ki naj bi predstavljala novo stranko na političnem parketu in s tem tudi večjo integriranost civilnega prebivalstva. Kljub temu, da je stranka dejansko zaposlila nekaj civilistov, pa vseeno ni predstavljala drugega, kot je prej predstavljala SRC, le da Somalija ni imela več vojaške diktature, temveč strogo enopartijsko diktaturo, kjer je imel Barre glavno besedo. Somalija je bila zaznamovana s centralistično oblastjo, Barrejevo samovoljo in nevezanostjo izvršne oblasti na zakone. Barre še vedno ni upošteval funkcije pravne države.

Edini strah, ki je tlel v Barreju, so bila klanska združenja. V zakup svoje moči in svojega vrhovnega položaja v državi je na glavna in izvršilna mesta postavil pripadnike svojega klana¹⁹ in subklanov. Člane drugih klanov so imeli za sovražnike oziroma nasprotnike, ki niso imeli dostopa do privilegiranih mest ne v državi ne v gospodarstvu. Tako so se tudi znotraj posameznih klanov oblikovale skupine, ki so nasprotovale vladanju Barreja in njegovi premoči nad celotno državo.

---

¹⁹ Barre je bil član klana Darod, ki je razdeljen na subklane Marehan, Ogaden in Dulbahante (Bakonyi 2001, 80).

Ključni faktor, ki je Barreju spodnesel tla pod nogami, so bili sosedski odnosi z Etiopijo. Pokrajino Ogaden je želel združiti z Veliko Somalijo²⁰, saj je bila ta pokrajina pretežno poseljena s Somalci in s tem je želel pridobiti veliko pozitivnih točk pri celotni somalijski družbi.

Ko je imela tudi Etiopija notranjepolitične težave z zamenjavo na vrhu in raznimi upori znotraj države, je Barre zaznal, da je pravi čas, da somalijska vojska vkoraka na etiopsko ozemlje. Tako je konec julija 1977 somalijska nacionalna armada vkorakala v pokrajino Ogaden in v nekaj tednih zavzela 60% te pokrajine.

Sovjetska zveza, ki je s Somalijo zaradi invazije na Ogaden dokončno prekinila stike, je z vso močjo podprla Etiopijo. Tako je Etiopija s finančno podporo v vrednosti 1 milijarde ameriških dolarjev, 15.000 vojaki ter prekinitvijo dobave orožja Somalije iz ZDA na začetku leta 1978 premagala Somalijo in Barre je moral odpoklicati svoje vojake s fronte (Bakonyi 2001, 82).

Po koncu Ogadenske vojne se je kriza v Somaliji le še poglobljala. Tako na državnem, gospodarskem in socialnem področju.

Vzroki, ki so državo počasi pripeljali do propada, so kot ugotavljamo, ekonomski. Državni izdatki so se med in po Ogadenski vojni pomnožili, še posebno vojaški izdatki, ki so predstavljali kar 40% državnega proračuna²¹. Ker je Sovjetska zveza stopila na stran Etiopije, je Somalija izgubila glavnega finančnega donatorja in glavni vir zaslužka. Trgovanje z živino s Savdsko Arabijo je bilo zaradi higienskih nepravilnosti ukinjeno.

Po ogadenski vojni je v Somaliji popolnoma zatajila socialna funkcija, saj je veliko število somalijskih beguncev iz pokrajine Ogaden, iz strahu pred etiopskim maščevanjem pribežalo v Somalijo. Za begunce so uredili začasna begunska taborišča, kjer okoliščine in razmere niso bile vredne življenja. Vendar tudi izven teh taborišč življenje v Somaliji ni bilo primerno. Somalija je bila v izrednih socialnih razmerah in popolnoma odvisna od humanitarne pomoči zahodnih držav, predvsem od ZDA.

---

²⁰ Greater Somalia

²¹ Teh 40% je uradni podatek, neuradno pa naj bi za vojsko porabili okoli 75% državnega proračuna (Bakonyi 2001, 82).

Vendar je somalijska vlada iz te humanitarne pomoči naredila navaden korupcijski posel in prebivalci so le delno dobili tisto, kar jim je bilo namenjeno. Po navadi je vlada vse pošiljke zasegla in jih na trgih prodajala mestnemu prebivalstvu. S tem si je zagotovila obstoj in podporo. Poleg tega so mednarodne organizacije sumile, da jim somalijska vlada posreduje napačne (zelo povišane) podatke o številu beguncev oziroma tistih, ki potrebujejo humanitarno pomoč (Bakonyi 2001, 83).

Ker je somalijska ekonomija dejansko propadala, sta se vanjo vmešali Svetovna banka in ZDA. Od Barreja so zahtevali, da kmetom vrne odvzeto zemljo, ki je bila v lasti države. Pomagali so tudi z določenimi tehničnimi reformami, kot so namakalni sistemi itd.

Kot v vseh drugih državnih sektorjih je tudi politično vladanje Barreja postalo težavno. Opozicija je pridobivala na moči in svoja nestrinjanja jasno pokazala z upori in puči. V začetku 80. let sta se izoblikovali dve opozicijski skupini: »Somali Salvation Democratic Front« (SSDF), ki jo je vodil subklan Majeerteen²², in Somalijsko narodno gibanje (»Somali National Movement«/SNM), pod vodstvom klana Isaaq (Höhne 2002, 48). Obe skupini je prikrito podpirala in jima dajala azil Etiopija. Njun glavni cilj je bila prekinitev Barrejeve vladavine. Barre se je v 80. letih s pomočjo pošiljk orožja iz ZDA²³ uspešno upiral vsem napadom, saj je vso vojaško moč uporabljal za izvajanje represije v državi. Poleg vojaške moči pa je Barre izrabljal tudi moralne pritiske na prebivalstvo glede opozicijskih skupin SSDF in SNM, ki sta sodelovali z Etiopijo, ki je bila v očeh Somalcev državni sovražnik. S podkupovanjem z orožjem in denarjem je Barre na svojo stran pridobil tudi druge klane, ki jih je nato poslal v boj proti SSDF in SNM. Tako so se na somalijskih tleh v sredini 80ih let, bili številni boji med klani. Zopet se je vnela bitka med južnim in severnim delom Somalije, kar pomeni, da tudi varnostna funkcija, ki naj bi zagotavljala mir in varnost državljanom, ni več delovala. Leta 1988 je prišlo do izbruha državljanske vojne, kar spada med sprožitvene faktorje vzroka za propadanje države.

---

²² Spada v klan Darod.

²³ [...] the U.S. government provided \$ 163.5 million during 1980-88 in military technology [...] (Besteman v Höhne 2002, 48).

Tako lahko od tega dogodka naprej govorimo, da je Somalija prešla iz stanja šibke države v stanje države v propadanju. Kot smo opazili, je Somalija do leta 1988 izvrševala vse tri glavne funkcije države, seveda le delno, oziroma površno, kar je tudi značilno za šibke države.

Obdobje državljanske vojne lahko označimo kot proces, ko je Somalija propadala. Varnostna funkcija je popolnoma zatajila, saj so se na somalijskem ozemlju bili številni boji med klani in med klani ter državno vojsko. Gospodarstvo v državi je stagniralo, socialna funkcija ni zagotavljala niti najosnovnejših dobrin za preživetje.

Kmalu je Barre izgubil tudi podporo vojske, ki mu je dolgo časa stala ob strani, saj je ostal brez finančnih sredstev. Barre je bil na koncu poražen tudi z neposredno pomočjo ZDA, Sovjetske zveze in Svetovne banke. ZDA po koncu hladne vojne niso več imele interesa nad strateškimi položaji v Somaliji, medtem ko je tudi Svetovna banka preklicala vse kredite, saj so imeli Somalijo za popolnoma nestabilno državo. In ker zunanjega denarja ni bilo, Barre ni mogel plačevati svoje vojske, zato se je razkropila in pristopila predvsem k skupinam oziroma tolпам, katerih interes je bil predvsem kopičenje "bogastva" na kriminalen način, kar je ponovni dokaz za neobstoje varnostne funkcije v Somaliji.

Gverilsko vojskovanje je za seboj pustilo le opustošenje, zato je prišlo do množičnih migracij. Veliko prebivalstva je zbežalo v sosednje države, še več pa v večja mesta, predvsem v glavno mesto Mogadiš, ki je kot edina regija še bila pod oblastjo Barreja. Vendar je tudi kot poglavar glavnega mesta imel Barre številne težave, ki jim ni bil kos. Mogadiš je bil obkoljen s pripadniki opozicijskih skupin in tako je bilo mesto dejansko odrezano od vsega, tudi od preskrbe z glavnimi življenjskimi potrebščinami. Nesporna je ugotovitev, da država ni mogla državljanom zagotavljati socialne funkcije.

Konec leta 1990 je opozicijska skupina »United Somali Congress« (USC), z generalom Farah Aidid na čelu vdrla tudi v glavno mesto in 21.1.1991 je Barre zbežal k svojemu klanu na severozahod Somalije (Bakonyi 2001, 85). Od tam je še enkrat poskušal poraziti USC, vendar brez uspeha, zato je zbežal v Kenijo, kasneje v Nigerijo, kjer je leta 1995 tudi umrl (Bakonyi 2001, 85).

Po pobegu in porazu Barreja je glavno mesto prevzela USC.

4.3 PROPAD SOMALIJE

»There has been no functional, central governing authority in Somalia since January 1991; [...]« (Menkhaus 2004, 16).

V Somaliji tudi ni delovala nobena državna funkcija več.

Če pogledamo najprej varnostno funkcijo, ki je bila vsaj do državljanske vojne še funkcionalna, po sledečih indikatorjih vidimo, da je popolnoma zatajila. Po padcu državne oblasti januarja 1991 je bil za prehodnega predsednika imenovan finančni vodja USC, Ali Mahdi, ki ga je podpiral in spoštoval le USC. Drugi klani in skupine se z njegovim imenovanjem niso strinjali, saj so bili v strahu popolne diktature iz Mogadiša. Zato so se v glavnem mestu boji nadaljevali. Država torej ni bila zmožna zagotoviti varnosti za svoje prebivalce in ne varovati svojega ozemlja. Ponavljali so se številni boji za oblast med nedržavnimi akterji. Mogadiš oziroma boj za predsedniški stolček je zanetil popoln razkol med podporniki Mahadia in generala Aidida, ki je novembra 1991 pripeljal do odprtih spopadov in do delitve glavnega mesta na severni del, pod vodstvom Mahdija in južni del pod poveljstvom Aidida (Bakonyi 2001, 87).

Izguba varnostne funkcije in nadaljnji številni boji za Mogadiš in celotni južni del države, še posebno trikotnik, ki so ga sestavljala tri mesta: Mogadiš, Kismaayo in Baydhabo (najrodovitnejši predeli v državi) so privedli do popolne izgube socialne funkcije, saj je bil ta predel številčno najbolj poseljen. Pretežno kmečko prebivalstvo tega predela so izgnali oziroma so ljudje sami zbežali pred vojno. S tem je bila ustavljena tudi kmetijska proizvodnja, ki je edina ponujala vir preživetja. To dejstvo je pogojevalo hudo lakoto in enormno število beguncev. V literaturi (Höhne, Bakonyi) lahko zasledimo podatke, da je zaradi lakote in medsebojnih spopadov med klani do leta 1992 umrlo 300.000 ljudi, okoli 1 milijona ljudi pa je bilo na begu. Se pravi, da država ni bila sposobna poskrbeti za socialne dobrine, kot so zaposlitev, zdravstvo, socialno-varnostni sistem itd.

Tako je zatajila tudi pravna država.

Poglejmo še vzroke za propad države glede na različne faktorje. Zasledimo vse tri skupine faktorjev, ki so pripeljali do propada. Kot faktorje strukture v primeru Somalije zasledimo propadlo gospodarstvo, razpad in razhod politike

in nedelovanje sociale. Med faktorje procesa lahko štejemo predvsem državljansko vojno, ki je upostošila državo, aktivnosti transnacionalnih kriminalnih mrež v obliki gospodarjev vojne, povečanje političnega ekstremizma in lokalnega separatizma ter etnične konflikte, ki so nastali zaradi kulturnih razlik med južnim in severnim delom države ter različnimi klani.

Zelo jasni so tudi faktorji sprožitve. V primeru Somalije so to zatiranje prebivalstva, predvsem kmetov, socialni nemiri, lakota ter številčni begunci, ki so zaradi boja za prevlado med klani morali zapustiti svoje domove.

Posebno pozornost bom tukaj namenila pojavu gospodarjev vojne, saj ti še danes predstavljajo težavo pri oblikovanju oziroma rekonstrukciji države. Kot smo že omenili, so gospodarji vojne v šibki državi in v državi v propadanju še skriti faktor, ki deluje iz ozadja. Ko pa pride do propada države in kolapsa celotnega državnega aparata, postanejo ključni faktor za prevlado. Tako je bilo in je še.

V Somaliji so bili gospodarji vojne po letu 1991 v razcvetu, a vseeno ne gre za klasično definicijo warlorda: »a man who was lord of a particular area by virtue of his capacity to wage war. A warlord exercised effective governmental control over a fairly well defined region by means of military organization that obeyed no higher authority than himself« (Adam v Bakonyi 2001, 90).

Gospodarji vojne v Somaliji so bili neke vrste prehodni oziroma začasni vodje, saj so se skupine okoli njih oblikovale predvsem zaradi skupnih interesov in so se zato tudi hitro razšle oziroma razpadle ali se celo bojevale druga proti drugi. Zanimivo je, da gospodarji vojne na čelu svoje skupine, ki so jo seveda sestavljali pripadniki določenega ali sorodnega klana, niso pripadali temu klanu oziroma drugače rečeno, gospodarji vojne niso bili del tradicionalne somalijske družbene delitve. To je verjetno zaradi tega, ker so bili to premožni gospodarstveniki ali državniki, ki so si svoje mesto zagotovili že v pokolonialnem obdobju, v času krize oziroma vojne pa so potrebovali okoli sebe skupine, klane, ki so jim nudili oboroženo zaščito (prej je to zagotavljala državna vojska), da so lahko nadaljevali s svojimi kriminalnimi posli (Bakonyi 2001, 91). Kot rečeno, je skupen faktor vseh gospodarjev vojne želja po bogatenju. Tudi v času krize oziroma v času totalnega propada države so našli posle, ki so jim prinašali zajeten zaslužek. V tem primeru lahko govorimo

o poslovanju z orožjem tako na notranjem kot zunanjem trgu, o plačani zaščiti nevladnih organizacij, ki brez te zaščite niso mogle delovati na določenem teritoriju, kot tudi o prevzemu humanitarne pomoči v obliki raznih dobrin, ki so jo gospodarji vojne prevzeli ali drugače rečeno zajeli in nato za mastne denarje prodajali naprej. Tako se je humanitarna kriza v Somaliji kljub vsej pomoči nevladnih organizacij stopnjevala oziroma je ni bilo mogoče ustaviti, saj do navadnega, povprečnega prebivalstva ta pomoč ni nikoli prišla.

Na to humanitarno katastrofo so postale pozorne tudi internacionalna politika in mednarodne organizacije, kot npr. Rdeči križ (RK) in Organizacija Združenih narodov (OZN). Humanitarna katastrofa je bila tudi medijsko zelo odmevna, zato je bil skrajni čas, da se v Somaliji nekaj spremeni.

Tako je OZN na začetku leta 1992 v Somalijo odposlala prvo mirovno misijo UNISOM I, da bi omejila vzroke za propad države in poskušala ustaviti humanitarno katastrofo. To ni uspelo ne prvi mirovni misiji ne drugi, poimenovani UNISOM II. Zakaj ne in kako so stvari potekale, bom opisala v naslednjem poglavju.

Po letu 1995, ko so mirovne sile zapustile Somalijo, lahko še vedno govorimo o propadli državi, saj država ni ponujala nobene od treh državnih funkcij, pa tudi ostali vzroki za propad države so bili še vedno zakoreninjeni.

So pa postale izrazito jasne razlike med severnim in južnim delom države. Medtem ko je na jugu, še predvsem v glavnem mestu, divjala vojna med gospodarji vojne za oblast, se je na severu države pojavila vse močnejša težnja po separatizmu. Medtem ko je na severozahodu že leta 1991 nastala Republika Somaliland, ki seveda mednarodno ni priznana, je na severovzhodu leta 1998 svojo avtonomnost znotraj države razglasila pokrajina Puntland. Sever države je bil vso zgodovino bolj navezan na tradicijo in tradicionalne vrednote, zato je bilo tam lažje vzpostaviti mir in red kot tudi oblast, ki je bila upoštevana in spoštovana.

4.3.1 GLAVNO MESTO IN JUG DRŽAVE

Tudi po umiku enot ZN so se bojevanja za prevlado na jugu nadaljevala. Predvsem glavno mesto je bilo še vedno priča največjih spopadov. V spopadu v Mogadišu je umrl general Aidid, a tudi njegova smrt ni prinesla miru

oziroma prenehanja bojevanja, saj ga je z enako močjo in zavzetostjo nadomestil njegov sin.

V zaledju mest pa je opaziti drugačno shemo, podobno tisti na severu Somalije, kjer so vse večji pomen dobile tradicija in tradicionalne vrednote. Predvsem so pomembna šarija sodišča, ki so jih islamski Somalci spoštovali, prav tako so spoštovali kazni, ki jih je to sodišče izreklo, zato je bilo v nekaterih južnih delih Somalije in tudi v severnem delu Mogadiša, ki ga je vodil Muhadi, možno vzpostaviti vsaj začasen mir. Vendar lahko govorimo le o lokalnem redu, ki je prej izjema kot pravila, saj je v južnem delu Somalije tudi v drugi polovici 90. let vladala vojna.

To vojno oziroma številne konflikte, ki so terjali mnogo življenj in so državo pahnili v zaton, so večkrat poskusili rešiti. Že leta 1997 so se srečali vojaški vodje v Kairu z namenom, da ustanovijo prehodno vlado, ki naj bi poskušala omiliti tekoče zadeve (Höhne 2002, 97). Vendar vse do leta 2000 ta namen ni bil uresničen. Ponovni poskus za vzpostavitev reda v Somaliji je Generalni skupščini OZN predlagal predsednik Džibutija Ismail Omar Guelleh. 2.5.2000 je nastala »Somali National Peace Conference« v mestu Arta²⁴ (Höhne 2002, 115). Te konference so se v velikem številu udeležili internacionalni in nacionalni akterji, pri tem pa niso mišljeni (kot do sedaj na takšnih konferencah) samo vojaški predstavniki, ampak je bila zastopana celotna civilna družba, od predstavnikov različnih klanov do vojaških predstavnikov, intelektualcev in tudi predstavnice ženskega gibanja. Do junija 2000 so spisali in odobrili agendo, ki je imela 6 pglavitnih točk: 1) sprava med sptimi stranmi, 2) ustanovitev splošne vlade, 3) ohranitev somalijske enotnosti, 4) vrnitev vseh materialnih in nematerialnih dobrin, zaplenjenih med državljansko vojno, 5) upoštevanje in varovanje človekovih pravic, 6) prošnja za internacionalno pomoč²⁵ (Höhne 2002, 115).

Sprejeta je bila tudi »Transitional National Charter«, ki naj bi vzpostavila politični red, kakršen je veljal leta 1960, in prehodno vlado, »Transitional National Assembly/TNA«, s triletnim mandatom za vzpostavitev centralne oblasti. Izvoljen je bil nov predsednik Republike Somalije Abdiquasim Salad Hassan (Höhne 2002, 115). A te dobre in pozitivne namene so vseeno

---

²⁴ Mesto v Džibutiju blizu glavnega mesta Džibuti.

²⁵ Prevedeno po originalu knjige Höhne 2002 str. 115.

spremljali številni problemi. Predstavniki severnega dela države, kjer sta nastali dve samostojni državi (čeprav mednarodno nepriznani), Somaliland in Puntland, se te konference niso udeležili, saj niso hoteli centralne oblasti iz Mogadiša in so tako še naprej zahtevali svojo neodvisnost. Konference se tudi niso udeležili številni pomembni gospodarji vojne (npr. Hussein Aidid), ki so imeli v rokah južni del države in so hkrati predstavljali oziroma še predstavljajo največji problem za vzpostavitev miru in reda. Nadaljnja težava pa je bila tudi v sestavi vlade, saj je v njej sedelo veliko pripadnikov bivšega Barrejevega režima, ki je prebivalce dolgo obdobje teroriziral, zato vlada ni uživala velikega zaupanja med prebivalci. Dejansko lahko rečemo, da je vlada imela zelo maloštevilčno podporo med državljani Somalije. Brez dvoma se lahko vprašamo, ali je bila sploh legitimna oziroma reprezentativna.

In ravno zaradi majhne podpore prebivalstva in nesodelovanja določenih skupin, poleg tega je vlada delovala v eksilu (do leta 2003 v Keniji), ta prehodna vlada ni bila sposobna vzeti nadzora in kontrole v svoje roke. Cilj, ki naj bi ga opravila v triletnem mandatu, je bil še vedno zelo oddaljen, lahko bi rekli da skorajda ni bil dosegljiv.

Nova vlada, tokrat s petletnim mandatom, je bila zopet sestavljena avgusta 2004, septembra pa je bil izvoljen predsednik države Abdullahi Yusuf Ahmed. Tudi ta vlada je ocenila, da bi bilo delovanje znotraj Somalije nevarno, zato je tudi prvo leto obstoja delovala v Keniji, nato pa se je preselila in se ustalila v provinci Bay v mestu Baidoa.

A tudi tej prehodni vladi ni uspelo konsolidirati miru in reda v Somaliji. Tako stanje so maja 2006 izkoristili pripadniki Zveze islamskih sodišč (Somali Islamic Courts Council), premagali so lokalne gospodarje vojne in njihove milice in tako zavzeli Mogadiš in preostali južni del države. Z uvedbo strogega šeriatskega prava je Zvezi islamskih sodišč za nekaj časa uspelo ustaviti nasilje v zasedenih delih, a ne za dolgo, saj je to Zvezo bližja in širša okolica imela za nevarnost tako regionalnemu kot globalnemu miru oziroma varnosti. Etiopija se je na primer ustrašila napovedi Zveze o osvoboditvi province Ogaden, mednarodna skupnost, še posebej ZDA, pa so v Somaliji z Zvezo islamskih sodišč na čelu videli pravi raj za podporo in nastanek terorizma, še posebej pa povezanost s teroristično skupino Al Kaida. Tako so enote začasne vlade z znatno podporo etiopske vojske decembra 2006 porazile in

pregnale pripadnike Zveze islamskih sodišč iz Mogadiša, kamor se je potem lahko namestila začasna vlada s predsednikom Yusufom. Kljub temu, da je bila Zveza islamskih sodišč iz Somalije pregnana v enem tednu, so se njihove nasilne akcije²⁶ zoper Somalijo in Etiopijo nadaljevale. Pri tem jim je pomagala islamsko naravnana Eritreja, v kateri so tudi islamski skrajneži organizirali Zvezo za osvoboditev Somalije (Alliance for the Liberation of Somalia), ki je bila sovražno naravnana predvsem proti prehodni vladi v Mogadišu in etiopski vojaški navzočnosti v Somaliji. In zaradi konstantno trajajočih napadov, ki so ogrožali regionalni mir na Afriškem rogu, se je etiopska oblast odločila, da bo svojo vojsko pustila v Somaliji, dokler se situacija v tej državi končno ne stabilizira.

Ker so se boji med podporniki somalijske začasne vlade in islamisti nadaljevali, je v letu 2007 zopet prišlo do humanitarne katastrofe, saj je iz Mogadiša moralo pobegniti okoli 400,000 Somalcev. Veliko število civilistov je v spopadih izgubilo življenje (BBC News 2007).

Prehodna somalijska vlada je večkrat poskušala doseči premirje in ustavitev ognja med njenimi enotami in islamisti. To ji je uspelo junija 2008, ko je Zveza za osvoboditev Somalije pristala na ustavitev ognja, vendar le pod pogojem, da se etiopska vojska umakne iz Somalije in jo nadomestijo enote ZN, kar je bilo glede na negativne izkušnje iz operacij UNOSIM I in II vprašljivo.

Decembra 2008 je zaradi neuspeha svojega mandata odstopil predsednik Yusuf in 31.1.2009 je parlament izvolil novega predsednika Sharifa Sheikh Ahmada (Infoplease 2009).

Pogajanja med vlado in Zvezo za osvoboditev Somalije so prinesla tudi umik etiopske vojske iz Somalije v januarju 2009, a boji se niso končali, saj radikalna islamistična skupina Al Šabab, ki jo ZDA povezuje z Al Kaido, ne priznava predsednika Ahmada.

Tako je jug države kljub vzpostavitvi vlade še vedno v propadu. Državnega varnostnega organa, ki bi izpolnjeval varnostno funkcijo države, ni, vlada je neefektivna, socialne razmere so katastrofalne. BBC novinar je o stanju v Mogadišu junija 2009 zapisal naslednje: »The crump of mortars; the crackle of

---

²⁶ »Since their defeat by Ethiopia's vastly superior military force in December last year [2006], the Islamists have resorted to guerrilla tactics, launching daily hit-and-run attacks on targets, mainly in Mogadishu.« (BBC News 2007).

gunfire; early empty streets; prowling guerrillas and looters; sprawling refugee camps; hospitals overflowing with casualties, their bodies smashed open by bullets, shells and shrapnel - these are the everyday scenes of life in Mogadishu» (Hassan 2009).

4.3.2 REPUBLIKA SOMALILAND

Kot že omenjeno, se je 18.5.1991 severni del države Somaliland odcepil od Somalije in proglašena je bila neodvisna Republika Somaliland. Kljub kritiki in nepriznanosti samostojne države s strani drugih držav vodstvo te odcepitve ni videlo kot secesije, ampak zgolj kot razpustitev mej, ki so bile načrtane leta 1960 ob združitvi kolonialnih teritorijev.

Enotnost prebivalstva Somaliland je SNM, ki jo je vodil glavni klan na SZ Isaaq, dosegla predvsem s tradicionalnimi vrednotami, še posebno z oporo na Islam in tudi s skupnim protirežimskim bojem proti Barreju, ki Somalilandu ni prizanašal z raznimi represalijami.

Kljub temu da se SNM ni spuščala v enake boje in obračunavanja z različnimi klani, kot je bila to praksa na jugu države, so imeli tudi v Somalilandu svoje težave. Predvsem so jih pestili visoka nerazvitost in neplodnost ozemlja, pomanjkanje sredstev za preživetje ter financ, s katerimi bi zopet vzpostavili potrebno infrastrukturo.

Vodstvo Somalilanda se je na vse načine trudilo v tej državi vzpostaviti mir in zagotoviti neko legalno politično oblast, zato so bile organizirane številne mirovne konference tako na lokalni kot na nacionalni ravni. Najbolj pomembna konferenca je bila 24.1.1993 v Borami, kjer sta bila sprejeta dva pomembna dokumenta, »Somaliland Communities Security and Peace Charter«, ki naj bi zagotovil delujoč in pravičen pravni sistem, in »National Charter«, ki je predstavljal začasno ustavo in s tem zagotovil politični red (Höhne 2002, 91). Z ustavo je bila določena tudi delitev na tri veje oblasti: zakonodajno, izvršno in sodno oblast kot tudi imenovanje dvodomnega parlamenta. Na koncu Borama konference so izvolili še novega predsednika Republike Somaliland Mohameda Haji Ibrahima Egala. Vendar to pozitivno stanje v Somalilandu ni trajalo dolgo, saj je kmalu prišlo do spora znotraj klana Isaaq za prevlado nad glavnim letališčem Hergeisa v Somalilandu, kar je bil povod za konflikte, ki so

trajali med letoma 1994 in 1996. Glavni faktor konfliktov je bila revščina in s tem se je vnel boj za nekaj malega dobičkonosnih zadev. Somaliland je bil predvsem odvisen od zunanjih, internacionalnih virov, a jim le-teh niso odobrili, saj samostojne Republike Somaliland ni nihče priznal. Konec leta 1996 je le uspela ponovna mirovna konferenca, ki je poskušala zadeve v Somalilandu pomiriti in vzpostaviti mir. Sprejeta je bila nova ustava, izvedene so bile volitve za predsednika, konsolidiran je bil državni red. Še danes lahko rečemo da v Republiki Somaliland vlada demokratični sistem, čeprav tega sistema ne moremo primerjati oziroma istovetiti z zahodnim demokratičnim sistemom, a vendar je kljub avtoritarnim težnjam, to zelo pozitiven in zglede vredne sistem za afriško celino. Predsednika Egala je leta 2002 nadomestil podpredsednik Dahir Riyale Kahin, ki je bil na volitvah leta 2003 tudi potrjen za nadaljnjih 5 let. Za april 2008 so bile predvidene naslednje volitve, a so bile za eno leto prestavljene, zaradi dokončanja popolne registracije vseh volivcev (Somaliland Official Website 2009).

Če Somaliland za trenutek obravnavamo kot državo, bi lahko rekli, da se je rešila propada in bi jo lahko uvrstili med šibke države. Država ima delujoč politični sistem, vlado in vzpostavljen represivni organ države, policijo, se pravi, da lahko izvršuje varnostno funkcijo države. Socialna funkcija in funkcija pravne države v nasprotnem primeru nista tako zagotovljeni, kot bi morali biti, saj na tem predelu vlada revščina, ker ni veliko možnosti za vzpostavitev zdravega gospodarstva. Ravno zato je odvisna od zunanje finančne pomoči, katere pa ni deležna, saj mednarodna skupnost ne priznava njene neodvisnosti.

4.3.3 PUNTLAND

Tudi na severovzhodu lahko opazimo podobno shemo kot v Somaliland, ko gre za vzpostavitev reda in miru v pokrajini. Ker centralna somalijska oblast ni delovala, so se oprijeli tradicionalnih norm in avtoritet. To pa je bilo v Puntlandu še lažje izvesti, ker ta pokrajina ni bila etnično oziroma klansko raznolika, saj je večinsko prebivalstvo pripadalo klanu Darod, oziroma njegovemu subklanu Majeerteen.

Vodilno politiko je v Puntlandu vodilo in izvrševalo Somalijsko narodno gibanje (SNM), ki se je po spopadih v Mogadišu umaknilo na sever države. SNM je leta 1998 organiziralo konferenco v mestu Garoowe, kjer naj bi vodilni možje potrdili avtonomnost pokrajine in sprejeli avtonomno oblast s sedežem v zgoraj omenjenem mestu. Tako je 23.7.1998 nastala avtonomna pokrajina Puntland, ki je vsebovala province Mudug, Nugaal in Bari in je zasnovala demokratično državno tvorbo s tremi vejami oblasti in z novoizvoljenim predsednikom Abdullahi Yusuf Ahmedom.

Državna tvorba Puntland predstavlja za mnoge somalijske begunce z juga zatočišče, saj v tej pokrajini nasilje ni del vsakdana kot na jugu. Vendar je leta 2004 vseeno prišlo do spopadov med Somaliland in Puntlandom glede mejnih provinc Sanaag in Sool (BBC News 2008). A se je tudi ta spor rešil in pokrajina Puntland je priznala somalijsko začasno vlado, ki jo je prevzel predsednik Yusuf.

Leta 2008 je avtonomna pokrajina Puntland postala v medijih še bolj poznana, povsem negativno, saj iz puntlandskega pristanišča Bosaaso izhaja največ piratstva, kar trenutno predstavlja največji zaslužek za to regijo.

Januarja 2009 je bil izvoljen nov predsednik Puntlanda Abdirahman Mohamed Mohamud, ki je pred ameriško Komisijo za zunanje zadeve predstavnškega doma (The U.S. House Committee on Foreign Affairs) junija 2009 izjavil, da je Puntland stabilna regija s tremi milijoni prebivalcev, ki tam živijo in so zaposleni, z delujočo vlado in represivnim aparatom (Mohamued 2009). To pomeni, da se je tudi ta del države distanciral od propadlega juga.

5 SOMALIJA KOT FAKTOR OGROŽANJA MEDNARODNE VARNOSTI

Somalija je država, v kateri že od leta 1991 vladajo popolna anarhija, totalen kaos in nečloveške razmere, v katerih so prioritete le spopadi med različnimi klani za oblast in razbojništvo. Takšna država ogroža varnost regionalne okolice (sosednje države) s t.i. »spill-over« efektom. S preprodajo orožja, tihotapljenjem čez meje, z begunci, obmejnimi konflikti država predstavlja zibelko terorizma in kriminalnih združenj.

5.1 REGIONALNA RAVEN

Kot že omenjeno, Somalija predstavlja za okoliške države relativno veliko ogrožanje.

Še posebej je v tem kontekstu omenjena Kenija, ki so jo kaotične razmere v Somaliji dodobra prizadele. Na tisoče somalijskih beguncev je pribežalo v Kenijo v begunske tabore (v mestih Dadaab ali Kakuma), kjer so zaradi neizboljšanih razmer v svoji državi po večini ostali (Menkhaus 2004, 51).

Z begunci se je v Keniji povečala stopnja kriminalitete. Predvsem gre za tihotapljenje blaga oziroma dobrin (npr. sladkorja, cigareti) prek južnih somalijskih meja v Kenijo. Druga vrsta tihotapljenja je bila trgovina z orožjem. Menkhaus v svoji knjigi beleži, da so bile kriminalne organizacije bolje oborožene kot državna policija. Vse to je pripeljalo do situacije, pri kateri je Kenija izgubila nadzor nad severno mejo države.

Ko pa je v letih 1998 in 2002 prišlo do bombnih napadov na ameriško ambasado v Keniji in na turistični hotel v Mombasi, je kenijska vlada z ameriško pomočjo poostrila kontrolo in nadzor na mejnih območjih (Menkhaus 2004, 52).

Druga nevarnost, ki bi lahko ogrozila okolico, je bila nevarnost izbruha raznih bolezni in epidemij, saj zdravstvo v državi že dolgo ni delovalo in zdravila niso prišla do ljudi. Med infekcijskimi boleznimi so razširjeni predvsem hepatitis A in B, malarija, diareje, vročica denga. Voda je več ali manj okužena s schistosomiazom, kar povzroča parazitno obolenje. Do sedaj do nekontroliranega izbruha teh bolezni na srečo še ni prišlo. Prišlo pa je do izbruha Rift Valley vročice, za katero pretežno zbolijo živali, a se lahko preko mrčesa prenaša tudi na ljudi. Septembra 2000 je Somalija izvozila okuženo živino v Savdsko Arabijo, kjer je prišlo do izbruha bolezni in ogroženih je bilo več ljudi (Menkhaus 2004, 52).

Za stabilizacijo razmer v regionalnem okolju se bori predvsem Afriška Unija. Njen cilj je predvsem utrjevanje enotnosti afriških držav in narodov ter širjenje miru, varnosti in stabilnosti na afriškem kontinentu.

5.2 TERORIZEM

»Since the onset of the war on terrorism, however, Somalia has come under intensive security as a potential safe heaven for terrorist networks«. (Menkhaus 2004, 49)

Somalija je bila veljala za dobro in varno zatočišče za teroriste in teroristične organizacije zaradi naslednjih točk : 1) sestavlja jo islamska družba, 2) država je v propadu, kar pomeni da ni v njej nikakršne oblasti, ki bi vzdrževala red, 3) zaradi revščine je prebivalstvo lahko podkupljivo za sodelovanje in podporo in 4) meje, tako morske kot kopne, kot tudi letališča in pristanišča so nekontrolirani (Menkhaus 2004, 67).

Še posebno po dogodkih 11.9.2001 je mednarodna skupnost z ZDA na čelu postala pozorna na dogajanje v Somaliji. Vendar vsa ta agonija o terorističnem zatočišču v Somaliji ni temeljila na nobenih dokazih, ampak samo na predvidevanjih, sumih ali celo špekulacijah posameznikov, predvsem pa takratne ameriške vlade.

Kot vezni člen med Somalijo in Al Kaido naj bi predstavljalo somalijsko-islamsko gibanje Al-Ittihad al-Islamiyya (AIAI). In res je AIAI organizirala nekaj bombnih napadov, predvsem na Etiopijo, a borci AIAI so se povsem razlikovali od islamskih mudžahedinov. Napade so izvajali zaradi finančnih koristi in ne zaradi ideologije oziroma pripadnosti veri. Menkhaus je glede povezanosti AIAI in Al Kaide zapisal sledeče: Allegations of extensive and intimate ties between AIAI and al-Qaeda have never been supported by any 'smoking gun' - no Somalis appear in al-Qaeda's top leadership, and until 2003 no Somali was involved in a terrorist plot against a Western target outside of Somalia." (Menkhaus 2004, 65)

Seveda je v 90. letih prišlo do terorističnih aktov, na katere so se opirali vsi, ki so Somalijo in Al Kaido hoteli vreči v en koš. Poglejmo nekaj primerov. Napad na Etiopijo leta 1996 so pripisovali AIAI. Ni šlo za napad na globalno varnost, ampak za lokalne oziroma regionalne zamere in razmere. Potem so tu napadi Al Kaide na ameriška veleposlaništva v Nairobiju in Dar es Salaamu leta 1998, pri katerih Somalci niso igrali nobene vloge. Država je bila omenjena le kot tranzitna točka na zemljevidu za transport bombnega materiala. Enako

vlogo tranzitne točke je Somalija igrala tudi v bombnem napadu na hotel v Mombasi decembra 2002.

Se pravi, da AIAI in Somalije ne moremo neposredno povezati z Al Kaido, saj se je Somalijo bolj ali manj izrabljalo za transport orožja do Kenije zaradi vladajočih razmer v državi.

Zadeva pa se je zaostрила leta 2006, ko je Zveza islamski sodišč prevzela oblast v Mogadišu. Predvsem Etiopija se je ustrašila, da bi pod njihovim vodstvom lahko prišlo do džihada. Zato je Etiopija decembra 2006, napovedala vojno Zvezi islamskih sodišč. Etiopiji je s pomočjo ZDA kmalu uspelo sestreliti islamiste s prestola, a islamski bojovníki so nadaljevali z napadi, zato je prišlo v Mogadišu med leti 2007 in 2008 do večih spopadov in veliko žrtev.

Danes pa je predvsem nevarna in po množičnih mnenjih povezana s teroristi radikalna uporniška islamistična skupina Al Šabab (Al-Shabaab), ki se s podporo Eritreje bori proti prehodni somalijski vladi. Skupina Al Šabab je nastala leta 2006, ko se je odcepila od premagane Zveze islamskih sodišč in se z napadi in radikalnimi dejanji še vedno bori za vzpostavitev države z zakoni strogega islamskega šeriatskega prava. Predvsem je nevarna, ker podpira ideologijo Al Kaide in tej najbolj znani teroristični organizaciji Al Šabab izraža polno podporo. Kljub temu pa še vedno ni jasne povezanosti med njima (Trierer 2009).

Če povzamemo, lahko res rečemo, da je Somalija idealna dežela za teroriste, saj bi se v njej dobro počutili in z lahkoto načrtovali in izvajali napade. Vseeno ni prišlo do tega. Menim, da je vzrok predvsem v družbeni ureditvi Somalije. Sever države, recimo, je politično dokaj stabilen in tako ni dovzeten za terorizem. Na jugu države pa vladajo gospodarji vojne, katerih cilj je kopičenje bogastva in ne kakršnakoli verska ideologija. Zato bi bile znane teroristične osebnosti prej v nevarnosti kot karkoli drugega, saj je za vsemi razpisana tiralica s finančnimi nagradami (Höhne 2002, 124).

Se pravi da propad države ni vzrok za terorizem oziroma iz propadle države ne izvirajo teroristi, ampak ima takšna država le dobre pogoje za teroriste. Za aktivne teroriste države v propadu niso najbolj ustrezne za njihovo delovanje, ker v taki državi vlada prevelik nemir in nered. Zato si zatočišče rajši najdejo v

šibkih državah ali državah, ki so še v procesu propada, kot npr. Saudska Arabija, Pakistan in Indonezija (Troy 2007, 84).

5.3 PIRATSTVO

V zadnjih letih je mednarodna skupnost ogrožena tudi s strani vse bolj cvetočega piratstva. Predvsem gre za problem nekontrolirane in nenadzorovane severne obale Somalije, s katere somalijske mornariške milice ugrabljajo tuje jahte in komercialne ter tovarne ladje. Pri teh dejanjih ne gre le za zasego tovara, ampak je ključnega pomena tudi ugrabitev posadke, na podlagi česar lahko potem zahtevajo visoke odkupnine.

Prve zametke piratstva ob somalijski obali je mogoče zaslediti po letu 1991, ko je v državi zavladal kaos in je bilo piratstvo za ribiče edini možni vir zaslužka. Vendar pa so v današnjem času piratski napadi vse pogostejši, drznejši in grozeči za celotno mednarodno varnost. Akterji niso več ribiči, ki bi radi zaslužili za preživetje, temveč so to organizirane skupine, katere žene predvsem pohlep po bogastvu. Da je piratstvo dober vir zaslužka, so spoznale tudi skupine, ki se v Somaliji bojujejo za oblast, zato te skupine v zameno za zaslužek pirate oskrbujejo z orožjem in primerno pomorsko navigacijsko tehniko (Logar 2009, 28).

Glavno središče somalijskih piratov je avtonomna pokrajina Puntland na SV Somalije, manjše skupine pa delujejo po celotni obali Somalije. Ker je Puntland eno od revnejših področij Somalije, piratstvo neprestano narašča. Ta predel Somalije se je preživeljal le z ribištvom in ko je ribištvo propadlo, so somalijski ribiči za to krivili ladje z vsega sveta, saj naj bi ti nenadzorovano izkoriščali somalijsko morje in njegove plodove (Logar 2009). Te ladje so potem ribiči preganjali in lovili in ob prijetju od njih zahtevali plačilo za ulov. Na ta način se je piratstvo začelo. Dodatni povod za izterjavo odškodnin pa so pirati zahtevali po cunamiju, ki je somalijsko obalo zajel leta 2004. Le-ta je na somalijsko obalo naplaval številne odpadke, ki so jih evropska podjetja odvrгла v somalijsko morje, saj je bilo to brez nadzora. Ti odpadki so bili tudi strupene narave. Šlo je za »jedrske, kemijske in industrijske odplake (Logar 2009). S tem se je začel še izrazitejši lov na mednarodne ladje s strani piratov, ki so svoja dejanja imeli za branjenje somalijskih naravnih virov. Zahtevane

odkupnine naj bi bili le davki, ki jih morajo mednarodne ladje plačati (Middleton 2008).

Na začetku so pirati napadali ladje v okolici Mogadiša oziroma v južnem morju Somalije, leta 2008 pa se je težišče napadov občutno skoncentriralo na Adenski zaliv, saj čez ta zaliv pelje ena pomembnejših pomorskih poti, kar pomeni tudi do 16.000 ladij na leto (Middelton 2008). Ko je postajal plen večji se je tudi zvišal znesek zahtevanih odškodnin. Medtem ko je pred letom 2008 znašala odkupnina do nekaj sto tisoč dolarjev, je po letu 2008 znesek poskočil na milijonske vrednosti. Kenijski zunanji minister Moses Wetangula je izjavil, da naj bi pirati leta 2008 »zaslužili« več kot 150 milijonov dolarjev (G.V. 2008). Sprva so imeli pirati na voljo le hitre gumijaste čolne, a se z njimi niso mogli oddaljiti od obale. Danes, ko je piratstvo postalo posel, uporabljajo pirati matične ladje, ki jim omogočajo dostop do odprtega morja tudi do več sto navtičnih milj od obale. Ta napredek je znatno povečal število napadov še posebno na večje ladje, kot so tankerji in tovarne ladje. Kot že omenjeno, imajo pirati na voljo najnovejšo tehnologijo, od GPS sistemov do satelitskih telefonov, s čimer lažje zasledujejo svoje tarče. Napadi postajajo vse bolj drzni. Eden od takšnih primerov je zajetje saudskega tankerja, ki je plul 450 morskih milj od pristanišča Mombasa v Keniji (Middelton 2008).

In kakšne posledice ima piratstvo za Somalijo in preostali svet?

Zaradi piratov je zelo ogrožena humanitarna pomoč za Somalijo, ki jo organizira Svetovni program za prehrano, saj se večina hrane in dobrin transportira z ladjami. Od te humanitarne pomoči je odvisnih veliko Somalcev, ki živijo na robu preživetja. Sedaj imajo te ladje vojaško spremstvo, da je s tem zagotovljena varna dostava pomoči v Somalijo.

Drugi negativni učinek, ki ga ima piratstvo na samo državo Somalijo, je dobiček, ki ga pirati delijo skupinam, ki so v boju za oblast. S tem pirati podpirajo vojno, saj gre večinoma ves denar za nakup novih orožij.

Piratstvo ima tudi negativni učinek saj je nevarno za celotno pomorsko mednarodno trgovanje, ker ogroža pomorsko pot med Evropo, Azijo in Afriko po Sueškem prekopu in Rdečem morju. Ladjarji so prisiljeni v vse večje stroške. Plačati morajo visoka zavarovanja, varnostne ukrepe, v primeru ugrabitve še izgubo tovora in visoke odkupnine. Za veliko podjetij, katerih ladje so stalno plule po tej poti, je riziko postal prevelik in tako svoj tovor

pošiljajo po poti okoli Afrike mimo Rta dobrega upanja, kar pa je zopet povezano z visokimi transportnimi stroški in z izgubo časa.

Najslabši primer bi bila povezava piratov s teroristi. Terorizem na morju ima lahko več oblik: sledijo lahko direktni napadi na vojaške ali trgovske ladje, zajete ladje lahko uporabljajo za izsiljevanje zahtev ali denarja, prav tako pa lahko ladje teroristi uporabijo kot plavajoče orožje (Middelton 2008).

Zaradi teh negativnih učinkov piratstva na regionalno kot mednarodno varnost se je mednarodna skupnost odločila za poseg v to krizno območje. Proti piratstvu na somalijski obali se borijo OZN, Evropska unija in Nato.

EU je 8.12.2008 v Adenskem zalivu začela z operacijo Atalanta, katere tri glavne naloge so: »zagotovila bo spremstvo trgovskih ladij, ki bodo izrazile željo, spremljala bo ladje Svetovnega programa za prehrano (WFP) in z letali nadzorovala območje.« (Ma.J. 2008)

Poleg EU proti somalijskim piratom vodi operacije tudi zveza NATO. Dve operaciji, Allied Provider in Allied protector, katerih cilj sta bila zaščita in spremstvo ladjam, je že uspešno zaključila. V tem času je v teku tretja operacija Nata, imenovana Ocean Shield, ki ima poleg enakega cilja prejšnjih dveh operacij tudi željo po vzpostavitvi patrolje, ki jo bodo sestavljale regionalne države.

Prav tako pri boju proti piratstvu posredujejo internacionalni akterji, kot so Združene države Amerike. Pod vodstvom Centralnega poveljstva ZDA, ki pokriva Afriko in Bližnji vzhod, v somalijskih vodah patroljirajo flote Combined Task Force 150 in Combined Task Force 151.

Vse te operacije bom podrobneje opisala v naslednjem poglavju, kjer se bom dotaknila vsake organizacije oziroma vsakega posameznega akterja posebej. Ključno je, da piratstvo ogroža tako Somalijo kot mednarodno varnost in po vsej verjetnosti mednarodnim organizacijam z vojaškimi operacijami ne bo uspelo zatreti piratstva na tem delu. Poleg teh, lahko rečemo uspešnih operacij, bi morali snovati tudi načrt kako rešiti stanje v Somaliji, saj je piratstvo odgovor na situacijo znotraj države. Če bi Somalija imela delujočo centralno vlado in vzpostavljen varnostni sistem z delujočo policijo in vojsko in če bi državljani imeli drugačne možnosti za preživetje kot kriminal, potem bi tudi piratstvo izginilo. Se pravi, da bo potrebno začeti z reševanjem celine, če želijo rešiti morje.

5.4 ODNOS INTERNACIONALNIH AKTERJEV DO PROPADLE DRŽAVE

S pojavom fenomena propada države pa je prišlo tudi do novega pojava vojne oziroma do novih vojn:

An die Stelle des Krieges zwischen regulären Armeen, die sich gegenseitig niederzuringen suchten, um den politischen Willen der Gegenseite wehrlos zu machen und zur Kapitulation zu zwingen, ist ein diffuses Gemisch unterschiedlicher Gewaltakteure getreten, das von Interventionskräften mit dem Mandat internationaler Organisationen bis zu lokalen Warlords reicht, denen es um die Sicherung von Macht und Einfluss innerhalb eines begrenzten Gebietes geht (Münkler 2004, 180).

Nove vojne niso več zaznamovane le z vojaškim nasiljem katerekoli strani, ampak v ospredje novih vojn stopi privatni ekonomski interes posameznikov, v največ primerih gospodarjev vojne. Propadla država je idealen trg za takšne vrste ekonomijo, saj v njeni nobeni oblasti in tako lahko nedržavni akterji po svoji volji oziroma moči izrabljajo državo za svoje kriminalne namene.

Pojava gospodarja vojne kot vojnega akterja je že ena od novosti pri t.i. novih vojnah. Gre predvsem za privatno osebo, ki si s kopičenjem državnega ali privatnega bogastva ohranja moč in integriteto ter strahospoštovanje med svojimi podrejenimi. Vendar gospodar vojne ni edini novi akter v novih vojnah, saj se v sklopu le-teh pojavijo še otroški vojaki, kriminalne bande ali združenja, privatne varnostne službe in plačani soldati. Ta pojav številnih akterjev v novih vojnah kaže na dejstvo, da se vojne splečajo, saj se ti akterji ne bojujejo zaradi kakšne ideologije ali patriotizma, ampak zgolj iz finančnih razlogov, saj na ta način lahko obogatijo, kar je v državah propada zelo dobičkonosna ponudba.

Druga značilnost novih vojn je tudi asimetričnost vodenja vojne. Akterji novih vojn se ne ozirajo na Haške ali Ženevske konvencije in v svoja vojna dejanja vpletajo nedolžne civiliste, lahko le kot pomoč pri izvajanju akcij ali še hujše, jih direktno napadajo.

Tretja zelo značilna lastnost novih vojn je privatizacija vojne (Troy 2007, 64). Privatizacija vojne vodi nazaj k že omenjenim gospodarjem vojne, katerih edini interes je vojna kot donosno podjetje. Pri tem se opirajo na cvetočo vojno ekonomijo, ki je dobičkonosna le z vedno večjim nasiljem, zato gospodarji vojne ne želijo premirja oziroma miru v državi. S tem namenom tudi preprečujejo številne poskuse reševanja spora v propadli državi, kar pomeni, da se takšna država znajde v začaranem krogu, iz katerega ni izhoda.

Kot smo spoznali na primeru Somalije, klasične mirovne operacije ne zadostujejo za rešitev težav v propadli državi. Kljub temu, da se razne internacionalne organizacije in zveze trudijo rešiti situacijo, jim največkrat ne uspeva zaradi notranjih nesoglasji. Pri Somaliji je do propada prišlo zaradi vedno hujše diktature Barreja, ki ji je sledil upor opozicijskih skupin, kar je pripeljalo do državljanske vojne in končno do anarhije.

Seveda pa je pomoč internacionalnih akterjev vendarle pomembna. Dokumenta, kot sta Evropska varnostna strategija in Nacionalna varnostna strategija Združenih držav Amerike, kažeta na to, da se mednarodna skupnost vse bolj zaveda problema propada držav in z njim povezane ogroženosti. Poleg teh dveh strategij sta pri reševanju pomembni tudi zveza NATO in OZN.

5.4.1 EVROPSKA UNIJA

Evropsko varnostno strategijo je 12.12.2003 sprejel Evropski svet z namenom definiranja »globalnih izzivov in ključnih groženj« (Evropska Unija 2003). Med ključnimi grožnjami je poleg terorizma, širjenja orožja za množično uničevanje, regionalnih konfliktov in organiziranega kriminala izrecno omenjen tudi pojem propadle države:

Nedelovanje države: Slabo upravljanje – korupcija, zloraba moči, šibke institucije in pomanjkanje občutka odgovornosti ter civilni spori načenjajo državo od znotraj. V nekaterih primerih so zaradi tega propadle državne institucije. Najbolj znani nedavni primeri so Somalija in Liberija ter Afganistan pod Talibani. Propad države je mogoče povezati z očitnimi grožnjami, kot sta organizirani kriminal ali terorizem.

Nedelovanje države je zaskrbljujoč pojav, ki ogroža globalni politični sistem in prispeva k regionalni nestabilnosti (Evropska Unija 2003).

Vidimo, da je v Evropski varnostni strategiji propad države označen za globalni problem, ki lahko ogrozi tudi varnost Evrope, saj ni nujno da propad države in s tem povezujoči problemi in grožnje ostanejo znotraj prizadete države.

V Evropski varnostni strategiji so omenjeni tudi ukrepi proti zgoraj navedenim grožnjam. Gre za sprejetje »ukrep[ov] med katere sodijo sprejetje evropskega naloga za prijetje, načinov boja proti financiranju terorizma in sporazuma o medsebojni pravni pomoči z ZDA.« (Evropska Unija 2003). Kot nadaljnji ukrep je »politika neširjenja orožja«, s katero naj bi prišlo do »okrepitev vloge Mednarodne agencije za atomsko energijo, strožji nadzor izvoza in boj proti nezakonitim pošiljkam in nedovoljeni dobavi.« (Evropska Unija 2003). Zadnji ukrep pa se nanaša še posebno na našo tematiko: »Evropska unija in njene države članice nudijo pomoč za rešitev regionalnih sporov in ponovno delovanje držav, ki so propadle [...]« (Evropska Unija 2003).

Evropska varnostna strategija je pomembna tudi zato, ker je v njej spoznanje, da klasičnih vojn, pri kateri je posamezna država videla nevarnost v obliki napada, ni več in da klasični inštrumenti za odvrčanje vojne, kot so ekonomski ukrepi, diplomacija in vojaški pritisk ne pridejo do izraza, saj v propadli državi manjka naslovnik za te ukrepe. In ker ni več klasične vojne, tudi »[n]ove grožnje niso izključno vojaške narave[...]« (Evropska Unija 2003), kar pomeni, da jih ni mogoče preprečiti oziroma se pred njimi braniti s klasičnim vojaškim pristopom, ampak s »skupkom različnih inštrumentov« (Evropska Unija 2003), kot npr. s političnimi in ekonomskimi ukrepi, z dobrim in ažurnim delovanjem obveščevalnih služb, s policijskimi, sodnimi in vojaškimi ukrepi, s humanitarnimi dejavnostmi itd. (Evropska Unija 2003).

Na podlagi spremenjene Evropske varnostne strategije in v okviru Evropske varnostne in obrambne politike je nastala prva mornariška operacija Evropske Unije, - EU NAVFOR Somalia, Operation ATLANTA. Operacija, ki je dobila podporo Varnostnega sveta z resolucijami 1814, 1816, 1838 in 1846, ima nalogo, da zaščiti ladje Svetovnega programa za prehrano, ki transportirajo humanitarno pomoč za ljudi v Somaliji, ter da zaščiti druge ladje, ki plujejo po

Adenskem zalivu in vzdolž somalijske obale in da prepreči in zatre piratske napade in oborožene rope pred somalijsko obalo (European Union 2009).

Operacija ATLANTA se je začela 8.12.2008 in je prvotno dobila mandat za 12 mesecev, a je Evropski svet odločil, da se operaciji podaljša mandat za eno leto, se pravi do decembra 2010 (Council of the European Union 2009). Evropske mornariške sile so navzoče na jugu Rdečega morja, v Adenskem zalivu, na določenem delu Indijskega oceana, vključno s Sejšeli (European Union 2009).

V mandatnem obdobju je predvideno, da bo v tej operaciji sodelovalo več kot 20 ladij in letal, kar pomeni več kot 1800 pripadnikov vojske iz držav članic Evropske Unije (European Union 2009). Vojaško osebje, ki sodeluje v tej operaciji, ima pravico, aretirati in zadržati osebe, ki so osumljene piratstva ali oboroženega ropa, oziroma osebe, ki so dejansko izvedle napad na tuje ladje. Prav tako lahko zajamejo njihove ladje in dobrine ter ladje in dobrine, ki so jih pirati zajeli z oboroženim ropom. Prejete osumljence piratstva je možno postaviti pred sodišče države članice EU ali Kenije, ki je to pravico dobila s sporazumom marca 2009 (European Union 2009).

Poleg pomoči pri boju proti piratom pa Evropska Unija, Somaliji pomaga tudi z znatno finančno podporo. Aprila 2009 je Evropska komisija izdelala seznam izdatkov, ki jih je EU odobrila za pomoč in razvoj Somalije. EU se je osredotočila predvsem na tri programe oziroma pomembne sektorje: humanitarno pomoč, pomoč pri razvoju in pomoč pri vzpostavitvi varnosti.

Humanitarna pomoč Evropske Komisije je osredotočena predvsem na razdeljevanje hrane, vode, na zdravstveno oskrbo, ter pomoč notranjim izseljencem in beguncem v Keniji (European Commission 2009). V ta namen je Evropska komisija namenila samo v letu 2008 45,8 milijonov evrov, skupno od leta 2005 pa 87 milijonov evrov. S temi sredstvi je bilo v Somaliji oskrbljenih kar 3,025,440 ljudi (European Commission 2009).

Za pomoč pri razvoju Somalije je Evropska komisija od leta 2003 namenila 278 milijonov evrov, ki so bili razdeljeni na tri ključne sektorje: a) vlado in varnost, vključno z gradnjo ustanov, ureditvijo zakonov in priznanja človekovih pravic; b) socialo, vključno s podporo pri osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju, pri izboljšanju pismenosti, pri izobraževanju učiteljev in izboljšanju zdravstvenega sistema; c) kmetijstvo in živinorejo (European

Commission 2009). Za obdobje od 2008-2013 je Evropska komisija odobrila denarno pomoč za razvoj v višini 215,4 milijone evrov, za podobne programe kot so opisani zgoraj. 190 milijonov evrov pa je trenutno vloženih v okoli 100 projektov, ki jih vodijo različne organizacije, od Združenih narodov do Afriške Unije, kot tudi različne nevladne organizacije (European Commission 2009). Za pomoč pri vzpostavitvi varnosti je Evropska Unija od leta 2003 namenila 13,3 milijona evrov za projekt, ki je pod okriljem Programa za razvoj Združenih narodov (UNDP) (European Commission 2009). Skozi ta projekt se je v Somaliji izšolalo 2700 policistov, vzpostavljene so bile posebne policijske komisije, ki preučujejo policijske zlorabe in skrbijo za zaščito zapornikov (European Commission 2009). Dodatnih 35,5 milijonov evrov pa je Evropska unija odobrila za mirovno misijo AMISOM, ki jo vodi Afriška Unija (European Commission 2009).

5.4.2 ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

V Nacionalni varnostni strategiji (NSS) ZDA je pojem propadle države tudi posebej omenjen:

Finally, the United States will use this moment of opportunity to extend the benefits of freedom across the globe. We will actively work to bring the hope of democracy, development, free markets, and free trade to every corner of the world. The events of September 11, 2001, taught us that weak states, like Afghanistan, can pose as great a danger to our national interests as strong states. Poverty does not make poor people into terrorists and murderers. Yet poverty, weak institutions, and corruption can make weak states vulnerable to terrorist networks and drug cartels within their borders. (White House 2002)

Cilji, zabeleženi v Nacionalni varnostni strategiji ZDA so politična in ekonomska svoboda, miroljubni odnosi z drugimi državami in spoštovanje človeškega dostojanstva (White House 2002).

Kot v Evropski varnostni strategiji so tudi v ameriški varnostni strategiji omenjeni ukrepi, s katerimi naj bi zgoraj omenjene cilje dosegli in novodobne grožnje. V strategiji se navaja 8 takšnih ukrepov, ki so mešanica ideološke, vojaške in ekonomske narave: 1) prizadevanje za človeško dostojanstvo, 2)

okrepitev zavezništev za premagovanje globalnega terorizma, 3) umiritev regionalnih konfliktov, 4) preprečevanje uporabe orožja za množično uničevanje, 5) ustanovitev nove ekonomske rasti s svobodnimi trgi in trgovino, 6) širjenje in vzpostavljanje demokracije, 7) razvoj programov za kooperacijo z drugimi silami, 8) transformacija ameriških varnostnih institucij, ki bodo primerna za 21. stoletje (White House 2002). Vsi ti ukrepi so v strategiji še izčrpno opisani in kažejo na res odločilno vlogo ZDA v globalni varnosti.

V praksi so ZDA po napadu 11.9.2001, začele s t.i. Vojno proti terorizmu in v tem sklopu z Operacijo trajna svoboda (Operation Enduring Freedom). Operacija trajna svoboda je predvsem poznana po svojem posredovanju v Afganistanu, vendar je poleg Afganistana operacija razširjena še na tri krizna območja, na Filipine, na Afriški rog in na afriško Saharo. Na tem mestu se bom osredotočila le na posredovanje na Afriškem rogu.

Operation Enduring Freedom – Horn of Africa je ameriška vojaška operacija, katere glavni cilj je boj proti terorizmu na tem predelu. Glavno vojaško silo predstavljata Combined Joint Task Force –Horn of Africa (CJTF – HOA) in mednarodna mornariška flota Combined Task Force 150 (CTF 150). Obe enoti sta prvotno spadali pod Centralno poveljstvo ZDA (United States Central Command), dokler ni bilo leta 2008 vzpostavljeno Afriško poveljstvo ZDA (United States Africa Command), ki je prevzelo poveljstvo nad dogajanjem na območju Afriškega roga in je eno od šestih regionalnih poveljstev ZDA po vsem svetu. Namen vzpostavitve takšnega poveljstva vidijo ZDA predvsem v boljšem koordiniranem posredovanju in pomoči na afriški celini, kot tudi na hitrejši pripravljenosti za posredovanje v primeru groženj bodisi teroristov bodisi piratstva.

Ameriška vlada se je hitro odzvala na dogajanje v Somaliji, ko je leta 2006 oblast prevzela Zveza islamskih sodišč, saj bi se pod takšnim vodstvom Somalija lahko spremenila v islamistično državo, ki bi bila raj za teroriste in pripadnike teroristične skupine Al Kaida. Tako je ameriška vojska na začetku leta 2007 bombardirala jug države, ker se naj bi tam nahajali pripadniki Al Kaide, pred obalo Somalije pa so priplule bojne ladje. Tega posredovanja mnoge organizacije niso odobravale. Podobni napad so ZDA izvršile tudi marca 2008.

Danes ZDA predvsem skrbi delovanje islamistične uporniške skupine Al Šabab, ki naj bi sodelovala z Al Kaido. Tako je nedavno ameriška zunanja ministrica Clintonova pri srečanju s somalijskim predsednikom zagotovila tako vojaško kot denarno pomoč. Poleg 40 ton orožja in razstreliva, ki so ga ZDA že namenile Somaliji za boj proti skupini Al Šabab, pa somalijski predsednik pričakuje predvsem finančno pomoč (Sa.J. 2009).

5.4.3 ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH NARODOV

Organizacija združenih narodov, ki je bila ustanovljena po drugi svetovni vojni, temelji na Ustanovni listini Združenih narodov. UL ZN, ki je hkrati prva multilateralna pogodba po drugi svetovni vojni, točno določa kakšni so cilji ZN: gre za varovanje mednarodnega reda in varnosti, za spoštovanje človekovih pravic in upoštevanje mednarodnega prava.

A po več kot 60. letih delovanja je jasno, da so se časi spremenili in mednarodna varnost ni več ogrožena samo na klasičen konvencionalni način, ampak so se pojavile nove »sodobne« grožnje, »They [wars] extend to poverty, infectious disease and environmental degradation; war and violence within States; the spread and possible use of nuclear, radiological, chemical and biological weapons; terrorism; and transnational organized crime. The threats are from non-State actors as well as States, and to human security as well as State security.« (United Nation Organisation 2004).

Zaradi tega je leta 2004 OZN izdala Report of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change z naslovom *A more secure world: Our shared responsibility*. Tudi v tem poročilu so natančno nanizane sodobne grožnje, s katerimi se v nadaljnjem mora soočiti globalni svet: ekonomske in socialne grožnje (revščina, epidemije), meddržavni konflikti, konflikti znotraj države (genocid, državljanska vojna), jedrsko, radiološko, kemično in biološko orožje, terorizem in organiziran kriminal (United Nation Organisation 2004).

Obravnavani pojem propadle države bi lahko uvrstili v kategorijo groženj zaradi konfliktov znotraj države. To poročilo vidi propadlo državo kot grožnjo iz naslednjih razlogov: 1) zaradi nedelovanja oblasti in kaosa v državi, so državne meje bolj ali manj prosto prehodne, kar omogoča teroristom prost prehod tako osebja kot materiala, še posebno je tukaj izpostavljen tranzit

jedrskega orožja; 2) šibko državo vidijo kot idealno zatočišče za teroriste in njeno prebivalstvo kot idealne kandidate za rekrutiranje in 3) v vojni ekonomiji, ki spremlja vsako šibko ali propadlo državo, je vedno prisoten organiziran kriminal (United Nation Organisation 2004).

Poročilo je obsežno podalo ukrepe oziroma rešitve, ki bi lahko ublažile grožnje, še posebno je razdelana rešitev za omejitev terorizma. Posebno pozornost pa daje to poročilo povezavi med propadlo državo in terorizmom, saj »[...] State collapse and facilitate the spread of organized crime, thus also increasing the risk of terrorism and proliferation due to weak States and weak collective capacity to exercise the rule of law.« (United Nation Organisation 2004)

Kar pa se tiče propada države, je to poročilo razkrilo dejstvo, da OZN oziroma UL ZN tega pojava ob ustanovitvi ni predvidevala in da je čas, da se to dejstvo popravi, ker je dandanes na svetu veliko držav, ki so v težavah oziroma potrebujejo pomoč v pokonfliktnem obdobju. Poročilo predlaga, da naj Varnostni svet na podlagi 29. člena²⁷ UL ZN ustanovi »Peacebuilding Commission« (United Nation Organisation 2004), ki naj bi prepoznala države, ki so v težavah oziroma so v procesu propada, in jim v sodelovanju s partnerji poskušala pomagati.

VS ZN je s svojimi resolucijami odobril veliko mandatov za pomoč in operacije v Somaliji, sam pa je svojo misijo v Somalijo odposlal leta 1992 na podlagi poročanja o humanitarni katastrofi, ki je terjala mnogo žetev.

Prvi poseg v Somalijo je OZN storila z Resolucijo 733, 23.1.1992, ko v točki 5. Varnostni svet zapisal sledeče:

Decides, under Chapter VI of the Charter of the United Nations, that all States shall, for the purposes of establishing peace and stability in Somalia, immediately implement a general and complete embargo on all deliveries of weapons and military equipment to Somalia, until the Council decides otherwise; (Resolucija 733).

To pomeni, da so najprej na podlagi VI. poglavja Ustanovne listine Združenih narodov (naprej UL ZN), ki predpostavlja mirno reševanje sporov, poskušali

---

²⁷ 29. člen: varnostni svet sme ustanoviti pomožne organe, ki se mu zdijo potrebni za opravljanje njegovih nalog (Ustanovna listina Združenih narodov 1945).

preprečiti dobavo orožja Somaliji, kar bi lahko pomagalo pri prenehanju bojevanja oziroma ga vsaj omejilo.

Odločilnejša pa je bila Resolucija 751, ki jo je Varnostni svet na podlagi VI. poglavja UL ZN sprejel 24.4.1992, ker je bila z njo odposlana mirovna operacija²⁸ UNOSOM I²⁹ (United Nation Operation in Somalia). Glavna naloga te operacije je bila »[...] to monitor the ceasefire in Mogadishu and escort deliveries of humanitarian supplies to distribution centres in the city.« (UNOSOM I). Kasneje sta se moč in mandat te mirovne operacije še razširila (Resolucija 775, 28.8.1992) na zaščito humanitarnih konvojev in distribucijskih centrov po celotni državi (Prebelič 2005, 38). UNOSOM I je podpirala tudi delovanje UNITAF-a (Unified Task Force) pri Operation Restore Hope, ki so jo vodile ZDA. OZN pa je to operacijo podprla 3.12.1992 z Resolucijo 794, ki naj bi poskrbela predvsem za stabilizacijo Somalije tako v političnem kot humanitarnem smislu.

UNOSOM I je bila sestavljena iz 50 vojaških opazovalcev, 3500 pripadnikov varnostnega osebja in 719 oseb, ki so skrbele za logistično podporo vključno z 200 internacionalnimi civilisti in lokalnim osebjem (UNOSOM I).

UNOSOM I je bila koncipirana izključno kot mirovna operacija za vzdrževanje miru v Mogadišu in je na podlagi VI. poglavja³⁰ UL ZN lahko uporabljala le sredstva za mirno reševanje sporov. Se pravi, da je UNOSOM I t.i. tradicionalna mirovna operacija, kjer uporaba sile ni dovoljena, le če gre za samoobrambo.

Vendar je bilo kmalu ugotovljeno, da to ni dovolj. Kljub temu, da je OZN uspelo stacionirati 500 Modrih čelad v Mogadišu, so bili le-ti vseskozi ovirani in ogroženi pri izvajanju svojih nalog, predvsem s strani "poglarjev" Mogadiša, Mahadia in generala Aidida. Zato je OZN 3. 12.1992 izdala

---

²⁸ Peacekeeping operacije sicer v Ustanovni listini Združenih narodov niso izrecno imenovane. Če recimo pogledamo VI. poglavje UL OZN, kjer so opisana sredstva za mirno reševanje sporov, mirovne operacije niso omenjene. Kljub temu je splošna praksa, da lahko mirovne operacije razumemo, kot sredstvo, ki zagotavlja cilje, ki so navedeni v 1. členu Kapitela 1. V literaturi lahko zasledimo, da so mirovne operacije sredstvo med VI. in VII. poglavjem UL OZN.

²⁹ UNOSOM I je bila najprej poimenovana kot UNOSOM, šele kasneje ko je bila odposlana druga mirovna operacija UNOSOM II, je dobila številčno pripono.

³⁰ 33. člen VI. poglavja pravi : »Stranke v vsakem sporu, katerega nadaljevanje bi utegnili ogroziti ohranitev mednarodnega miru in varnosti, si morajo predvsem prizadevati, da se spor reši s pogajanjem, z anketo, s posredovanjem, s spravo, z razsodništvom, s sodno rešitvijo, z obračanjem na regionalne ustanove ali regionalne dogovore ali pa z drugimi mirnimi sredstvi po njihovi lastni izbiri.« (Ustanovna listina 1945)

Resolucijo 794 z namenom »action under Chapter VII of the Charter of the United Nations should be taken in order to establish a secure environment for humanitarian relief operations in Somalia as soon as possible.« (Varnostni svet 1992c). S tem je bil razširjen mandat UNOSOM I in v Somalijo so bile v začetku decembra odposlane UNITAF enote in začela se je Operation Restore Hope. Kot v Resoluciji 794 piše, je bil UNITAF odobren na podlagi VII. poglavja³¹ UL ZN, kar pomeni, da je Varnostni svet ugotovil, da situacija v Somaliji ogroža tudi mednarodni mir in varnost. Za obvarovanje je potrebno vojaško posredovanje v Somaliji. Pred vojaškim posredovanjem (42. člen, VII. poglavje UL OZN) mora Varnostni svet najprej določiti določene ukrepe, ki naj bi državo opozorili na njeno napačno ravnanje in ogrožanje mednarodne varnosti. Ti ukrepi so "popolna ali delna prekinitev ekonomskih odnosov in železniških, pomorskih, zračnih, poštnih, telegrafskih, radijskih in drugih komunikacijskih sredstev ter pretrganje diplomatskih odnosov." (41. člen VII. poglavje UL OZN). S tem je bila uradno zaključena mirovna operacija UNOSOM I in začela se je humanitarna intervencija³² zoper Somalijo. Pri operaciji Restore Hope, ki je bila pod vodstvom ZDA, je sodelovalo okoli 28,000 pripadnikov ameriškega osebja in okoli 17,000 osebja UNITAF-a (UNOSOM I).

Operacija UNITAF se je osredotočila predvsem na južni in centralni del Somalije. Na začetku so bile glavne naloge zagotovitev premirja v Mogadišu med Mahadijem in generalom Aididom, zavarovanje večjih pristanišč in letališč ter obveščanje prebivalstva. Nato se je krog delovanja razširil še na celotni južni del, kjer je osebje UNITAF-a varovalo osebje, ki je nudilo humanitarno pomoč. V sodelovanju z navzočimi nevladnimi organizacijami (NGO) pa so pomagali pri gradnji infrastrukture (ceste, bolnišnice, šole).

V okviru humanitarne intervencije se je OZN trudila z vzpostavitvijo miru tudi s sredstvi diplomacije. 15. januarja 1993 je OZN dosegla mirovni sporazum, ki je vseboval premirje in demobilizacijo sprtih strani na jugu države. Nadaljnja

---

³¹ VII. poglavje Ustanovne listine govori o Akciji v primeru ogrožanja miru, kršitve miru in agresivnih dejanj. (Ustanovna listina Združenih narodov 1945)

³² Mirovna operacija in humanitarna intervencija se razlikujeta v tem, da je humanitarna intervencija pogojena z dejstvom, da je v določeni državi potrebno zagotoviti mednarodno določene in uveljavljene človekove pravice oziroma je potrebna preprečitev kršenja le-teh. Medtem ko naj bi mirovna operacija predvsem nudila humanitarno pomoč civilnemu prebivalstvu, ki se je znašlo v vojni (Grošelj 2007).

srečanja so potekala v mesecu marcu, posebnega pomena je bila »National Reconciliation Conference«, kjer je bil konec marca sprejet še en sporazum, ki je samo podkrepil tistega iz januarja. Vendar ta sporazum ni vseboval le premirja in razorožitve, ampak tudi poskuse politične stabilizacije. S tem so bili ustanovljeni različni sveti, kot npr. »Transitional National Council, Central Administrative Departments, Regional Council, District Council«. S takšnimi poskusi je diplomat OZN začasno uspelo ustvariti nekaj miru med večjimi klani, ne pa umiriti gverilskega bojevanja manjših skupin. V te skupine UNITAF ni posegla, saj je bilo tveganje pri izgubi UNITAF osebja preveliko, ker so bili gverilski bojovníki do zob oboroženi (še iz časa pošilk, ki so prihajale v hladni vojni in zaradi tihotapljenja orožja prek kenijske in etiopske meje). Tudi premirje med večjimi klani in njihovimi poveljniki ni trajalo dolgo. Tako se je kljub navzočnosti UNITAF-a vnel kritičen boj za mesto Kismayo in na dan so prišle celo govorice o sodelovanju pripadnikov UNITAF-a z določeno stranjo. Ta zarota ni bila nikoli dokazana (Höhne 2002, 68). Jasno pa je, da se razmere v Somaliji niso izboljšale kljub vsem prizadevanjem mednarodne skupnosti in pripadnikov UNITAF-a, ki so bili neposredno na mestu dogajanja. Država je bila še vedno v popolnem kaosu, v političnem, socialnem in gospodarskem smislu.

Ker je bila varnost osebja UNITAF vedno bolj ogrožena, saj so se pripadniki Aidida javno izrekli proti UNITAF-u, so ZDA napovedale svoj odhod iz Somalije. Za generalnega sekretarja OZN Boutros-Ghalija je bilo jasno, da je Somalija daleč od stabilnega stanja, zato si je prizadeval, da operacijo Restore Hope prevzame poveljstvo Združenih narodov in se s tem operacija lahko podaljša. Tako je bila z Resolucijo 814 z dne 26.3.1993 odobrena razširjena misija UNOSOM II, ki se je še vedno nanašala na VII. poglavju UL OZN. V Somalijo je bilo odposlanih 28.000 vojaških in civilnih uslužbencev (UNOSOM II), katere je Varnostni svet pooblastil s številnimi pristojnostmi, kar je prebivalstvo videlo kot grožnjo. Dejstvo, da so enote ZN vse bolj posegale v družbeno življenje in neodobravanje enot ZN s strani generala Aidida in njegovega klana, je pripeljalo do eskalacije. V Mogadišu je 5.6.1993 prišlo do oboroženega spopada med enotami UN in pripadniki generala Aidida, kjer je umrlo 25 vojakov ZN (Höhne 2002, 69). Vendar to ni bil zadnji spopad, v katerem so bile smrtne žrtve na strani enot ZN. Na začetku oktobra leta 1993

je umrlo 18 ameriških vojakov, ko je Aididovim gverilcem uspelo sestreliti dva ameriška helikopterja. Kar je dokončno dalo takratnemu amerškemu predsedniku Clintonu povod, da je do konca marca 1994 odpoklical vse ameriške vojake iz Somalije, je bilo grozovito prikazovanje trupel teh umrlih 18 vojakov po ulicah Mogadiša. Proti koncu leta 1993 so Somalijo postopoma zapuščali ameriški in evropski vojaki, ostali so le indijski in pakistanski, ki so se še naprej trudili za stabilizacijo države. Tudi diplomacija je poskušala znova vzpostaviti vsaj malo reda in miru z novimi konferencami in sporazumi, a zaman. Vse bolj je postajalo jasno, da tudi misija UNOSOM II ne bo stabilizirala razmer v državi, da ji ne bo uspelo vzpostaviti družbenega miru ali političnega reda. Število vseh žrtev, tako Somalcev kot pripadnikov enot ZN, je pričalo o tem, da so stvari in namen misije ušle iz vajeti in da nadaljnjih žrtev ni mogoče več upravičiti, zato je bila UMOSOM II prekinjena in do konca marca 1995³³ so vse enote in pripadniki ZN zapustili Somalijo.

Spoznamo, da sta UNITAF in UNOSOM II predstavljali že drugačen tip mirovne operacije in to je tip vsiljevanja miru (peace-enforcement), ki se ločuje od drugih mirovnih operacij³⁴ predvsem po uporabi vojaške sile. Ta tip mirovnih operacij temelji na VII. poglavju UL ZN.

Če povzamemo, je jasno da sta obe misiji UNOSOM I in UNOSOM II, popolnoma zgrešili svoje cilje in naloge. Država je bila kljub internacionalni intervenciji in navzočnosti še vedno v propadu. OZN ni uspelo vzpostaviti normalnih družbenih, socialnih, političnih in gospodarskih struktur. Uspelo jim ni niti onemogočiti gospodarjev vojne, ki so na račun številčnih konferenc ZN le bogateli in si širili »renome«.

Če podam svoje mnenje in vtise, mislim, da je bila celotna misija od leta 1992 do 1995 napačno zasnovana.

Somalija je družbeno posebna država. Klani so tradicionalno zasidrani v družbi in ta pripadnost in zavzetost imata za posameznika ogromen pomen.

---

³³ Resolucija 954 z dne 4.11.1994 je določila, da mandat operacije UNOSOM II traja do 31.3.1995.

³⁴ Grošelj (2007) povzema po Fethersonu naslednje tipe mirovnih operacij: operacije ohranjanja miru (peace-keeping), operacije izgradnje miru (peace-building), operacije vzpostavljanja miru (peace-making) in operacije vsiljevanja miru (peace-enforcement)

Menim, da se analitiki takšnim družbenim pojavom niso posvetili, saj bi jim postalo jasno, da se tujcem ni moč vmešavati v to družbo, ki živi že stoletja po svojih načelih in pravilih. Zato je prišlo do neodobravanja prebivalcev do enot ZN.

Druga težava, ki je po mojem mnenju OZN ni pričakovala, so bile zaloge orožja, v rokah gverilcev. V času hladne vojne so najprej Sovjetska zveza, nato pa še Amerika Somalijo zalagali z orožjem. Tudi kasneje, po razglasitvi embarga orožja, ni bilo problema s pridobitvijo orožja, saj so se takrat že jasno pokazali gospodarji vojne, ki so imeli svoje razširjene povezave vsepovsod.

In tu je še naslednji problem, na katerega so naleteli v Somaliji. Moč in karizma gospodarjev vojne, ki so z denarjem uspeli pridobiti vse, tudi poslušnost Somalcev. Bili so izjemno iznajdljivi, saj so ogromno zaslužili tudi v času vojne v državi. Največja težava pa je v tem, da so imeli razpredene veze tako znotraj države kot v sosednjih državah in verjetno tudi drugod po svetu. Prepričana sem, da če bi se OZN poglobila v način, kako gospodarjem vojne odvzeti moč in vpliv, bi se stvari po vsej verjetnosti drugače iztekale.

Po neuspešnih misijah UNISOM I in II so Združeni narodi z Resolucijo 1725 ponovno odobrili mirovno misijo pod mandatom Afriške unije AMISOM³⁵, ki se je začela januarja 2007 in naj bi s prvotnim mandatom trajala šest mesecev, a je VS ZN z resolucijo 1872 Afriški uniji dodelil mandat do 31.1.2010 (Resolucija 1872, 26.5.2009). Misijo naj bi sestavljalo 8000 vojakov, katerim je dovoljena uporaba sile, saj misija deluje pod 7. poglavjem UL ZN.

Glavna naloga AMISOM je bila predvsem zaščita prehodne somalijske vlade in dolgoročna vzpostavitev miru in stabilnosti na somalijskih tleh. A prvi zapleti so bili že pri pomanjkanju vojakov, saj jih je na začetku od predvidevanih 8000, prispelo le 1600 iz Ugande. Konec leta 2007 se jim je priključilo 100 vojakov iz Burundija. Po zadnjih podatkih naj bi pri tej misiji sedaj sodelovalo 4300 vojakov iz Ugande in Burundija, kar je komaj polovica predvidene kapacitete (Williams 2009). To je občutno premalo za boj proti skrajni islamski skupini Al Šabab, tako je lahko ta skupina, konec februarja 2009 izvedla hud

---

³⁵ African Union Mission in Somalia

napad na mirovne sile, ki so izgubile 11 vojakov, 28 pa jih je bilo ranjenih (Williams 2009).

5.4.4 NATO

Zveza Nato je bila ustanovljena leta 1949 predvsem za zagotovitev vojaške kvantitete, ki bi se lahko simetrično enačila z zmogljivostmi takratne Sovjetske zveze oziroma Varšavskega pakta. A s pojavom novih groženj je vojaška kvantiteta izgubila na pomenu, zato je bila nujna transformacija same organizacije.

Prve spremembe je prinesel spremenjen strateški koncept Nata leta 1999, kjer so kot grožnje varnosti omenili »širjenje orožja za množično uničevanje, teroristična dejanja, sabotaže in organiziran kriminal pa tudi [...] oskrb[a] z življenjskimi potrebščinami.« (NATO 2004a). Po 11.9.2001 je prišlo še do dveh novih varnostnih tveganj, to sta terorizem in propadle države.

Glede na dogodke in razsežnosti, ki jih je imel 11.9.2001, je pri vodilnih v Natu prišlo do prizadevanja za reforme, ki bi Nato izboljšale in ga prilagodile sodobnim grožnjam mednarodne varnosti. Te reforme so bile podprte in sprejete na vrhu v Pragi leta 2002, in sicer obsegajo: »novo pobudo o zmogljivostih – zavezo praškega vrhunškega srečanja o obrambnih zmogljivostih (PCC - Prague

Capabilities Commitment), oblikovanje Natovih sil za posredovanje in racionalizacijo Natove vojaške poveljniške strukture.« (NATO 2003).

Praška pobuda govori o izboljšanju zmogljivosti na več kot 400 specifičnih področjih, kot npr.

kemična, biološka, radiološka in jedrska obramba;
obveščevalne dejavnosti, opazovanje in določanje podatkov o cilju;
opazovanje zrak-zemlja; vodenje, poveljevanje in komunikacije; bojna učinkovitost, vključno s precizno vodenim strelivom in onemogočanje sovražnikove zračne obrambe; strateški zračni in pomorski prevoz;
dotakanje goriva v zraku in razmestljive enote za bojno podporo in podporo bojnemu delovanju (NATO 2003).

Druga noviteta so Natove sile za posredovanje (NRF- Nato Response Force), ki »bodo tvorile tehnološko razvite, prožne, razmestljive, povezljive in vzdržljive sile s kopensko, pomorsko in zračno komponento, ki se bodo lahko premaknile

hitro in kamor koli.« (NATO 2003).

Nova poveljniška struktura znotraj Nata je po vrhu v Pragi postala bolj prožna, učinkovita in razmestljiva in ima dve strateški poveljstvi, operativno in funkcionalno.

Vrh v Pragi je prinesel tudi »številne pobude za povečanje zmogljivosti Zavezništva za boj proti terorizmu in drugim novim varnostnim grožnjam.« (NATO 2004a).

To nam pokaže, da je tudi Nato prepoznal svojo konvencionalno strukturo in naloge in da se mora na novo prilagoditi novim tveganjem mednarodne varnosti.

In s temi novitetami se je Nato lahko vključil v boj proti grožnjam propadle države. Zveza Nato Somaliji pomaga na dva načina: služi kot podpora pri mirovni misiji AMISOM, ki jo je zasnovala Afriška Unija pod okriljem Združenih narodov, kot drugo pa je Nato zasnoval svojo operacijo »Allied Provider«.

Zvezo Nato je za pomoč pri transportu humanitarne pomoči Svetovnega programa za prehrano (WFP)³⁶ zaprosila Organizacija združenih narodov. Natovi obrambni ministri so na srečanju v Budimpešti 9.10.2008 prošnjo odobrili in operacija se je 24.10.2008 začela. Glede na datume lahko ugotovimo, da je bila operacija uspešno pripravljena v dobrih dveh tednih, kar kaže na hitro odzivnost in fleksibilnost Natovih sil.

Glavna naloga Nata je bila zaščita ladji WFP, ki so bile namenjene v Somalijo s humanitarno pomočjo, pred vse bolj razširjenim pojavom piratov, ki prežijo na trgovske ladje, še posebno ob somalijski obali. To delo je od konca oktobra do sredine decembra 2008 opravljala mednarodna mornariška flota Standing NATO Maritime Group 2 (SNMG2), natančneje okoli 1000 vojakov in 4 vojaške ladje³⁷ (NATO 2008a). SNMG2 je načeloma predvidena za

---

³⁶ World Food Programme

³⁷ ITS Durand de la Penne (Italija), HS Themistokles (Grčija), TCG Gokova (Turčija), HMS Cumberland (Velika Britanija) (NATO 2008a).

posredovanje v Sredozemskem morju, a Nato lahko to floto pošlje po potrebi tudi na druga območja, kjer je potrebna pomoč. In s tem je zveza Nato prvič v zgodovini odposlala svojo floto tako daleč stran od Atlantskega oceana, s čimer lahko vidimo, da zveza Nato ni več le Euro-atlantska naveza, ampak posreduje tam, kjer je krizno žarišče, ki lahko ogrozi mednarodno varnost.

Z zaščito Natovih sil ni prišlo do napada piratov na ladje in tako je WFP uspelo v Somalijo dostaviti 30.000 ton humanitarne pomoči (NATO 2008b). Operacija Allied Provider se je končala 12.12.2008, ko je Evropska Unija začela svojo operacijo Atlanta, katere cilji so enake narave. Nato je to operacijo izvedel s podporo resolucij 1814, 1816, 1838 Varnostnega sveta in z medsebojno koordinacijo različnih mednarodnih akterjev, vključno za EU (NATO 2009b).

Naslednja Natova protipiratska operacija na Afriškem rogu je t.i. Operation Allied Protector, ki jo je prevzela Standing NATO Maritime Group 1 (SNMG1) z namenom preprečevanja piratstva in zaščito morskega prometa po tej poti. Tudi tokrat so z začetkom operacije konec marca 2009 premestili floto SNMG1 iz stalnega patroliranja po vzhodnem Atlantiku v Indijski ocean. Floto SNMG1 sestavlja 6 do 10 mednarodnih ladij, odvisno od 4 do 6 mesečnega rotiranja. Države, ki sodelujejo v rotacijski izmenjavi, so Kanada, Danska, Nemčija, Nizozemska, Norveška, Portugalska, Španija in Združene države Amerike (NATO 2009b). Konec junija, natančneje 29.6.2009, je operacijo prevzela flota SNMG2, ki je že uspešno izpeljala operacijo Allied Provider. Sredi avgusta je operaciji Allied Protectro potekel mandat in zato je s 17.8.2009 nastala nova operacija, poimenovana Ocean Shield, ki se prav tako bori proti piratskim napadom pred severovzhodno afriško obalo in v Adenskem zalivu, a ima v primerjavi s prejšnjima operacijama tudi novost. Nato želi s to operacijo pomagati prizadetim državam tega pomorskega območja pri vzpostavitvi lastnih zmožnosti za pregon piratov (NATO 2009a). To lahko pripomore k večji varnosti in stabilnosti te regije.

Če povzamemo pričujoče poglavje, vidimo, da so vsi internacionalni akterji morali najprej prepoznati nove grožnje, do česar je prišlo predvsem po 11.9.2001, in potem napovedati spremembe. O spremembah oziroma transformaciji lažje govorimo pri zvezi Nato in OZN, saj sta to organizaciji,

medtem ko pri ZDA in EU raje govorimo o spremenjeni varnostni in obrambni politiki.

6 ZAKLJUČEK Z VERIFIKACIJO HIPOTEZ

V zaključku lahko potrdimo, da je tema diplomske naloge ključnega pomena za razumevanje sodobne globalne varnosti, saj propadle države lahko štejemo med t.i. nove grožnje, ki zahtevajo prestrukturiranje vojaških doktrin. Skozi diplomsko delo smo spoznali teoretična izhodišča in pojmovanja na temo propadlih držav, ki smo jih lahko povezali s praktičnim primerom, s propadom države Somalije.

Na primeru Somalije lahko jasno opazimo, da je pojav takšnih novih groženj predstavljal veliko neznanko v mednarodni skupnosti. To se jasno pokaže pri mirovnih operacijah UNISOM I in II, katere je mednarodna skupnost odposlala brez jasnih priprav, pooblastil in analiz dejanskega stanja v državi. Danes je drugače in strokovnjaki za mednarodno varnost se s tem problemom natančno soočajo. Med analizo virov in podatkov sem naletela na številne študije in raziskave o državah na celotnem svetu, ki imajo status propadle države. Dodelani so tudi vzroki oziroma povzročitelji takšnega stanja, kar olajša zgodnje spoznanje o težavah posamezne države in to omogoča zgodnejšo pomoč mednarodne skupnosti.

Dandanes je znan celoten proces propadanja države, od šibkih držav do države v razpadu.

S pomočjo verifikacije hipotez bomo pozornost posvetili še enkrat ključnim problemom propadle države.

Prvo postavljeno hipotezo, *da so nekatere manj razvite države v pokolonialnem obdobju, zaradi slabe politične, ekonomske in socialne situacije propadle*, lahko za Somalijo delno potrdimo. Če govorimo nasploh, je to od države do države drugačno. Vsekakor pa je kolonialna vladavina nad državo delno soodgovorna za nadaljnje dogajanje. Ko je julija 1960 nastala neodvisna republika Somalija, je bila največja ovira mladi državi raznolikost severa in juga države. Medtem ko je bil sever pod Britansko oblastjo, ki v Britanski Somaliji ni skrbela za politično in družbeno šolanje prebivalstva, se

je na jugu Italija trudila v svoji koloniji izšolati uradnike, ki naj bi prevzeli državo. Tudi kulturne in gospodarske razlike so bile v pokolonialnem času na severu in jugu države povsem drugačne. Dejansko lahko rečemo, da je bila največja težava v pomanjkanju izobražencev na vseh področjih, ki bi lahko zgradili temelje zdrave države. Kljub temu da so dobili finančno zunanjo pomoč, je niso znali pravilno izkoristiti in vložiti v razvoj celotne države. Še vedno se je vse vlagalo v jug države, sever države pa je bil zapostavljen, kar je privedlo do nesoglasij. Zacvetela je korupcija znotraj državnega aparata, kar je bil dodaten faktor, ki govori o neizkušenosti uradnikov. Zaradi vseh teh dejavnikov je demokracija propadla, nastopil je vojaški diktator, ki je celotno državo pahnil v propad. Če tako sledimo verigi dejavnikov, ki so pripeljali do propada, bi lahko rekli, da sta ključna faktorja neizkušenost in nepripravljenost Somalcev na samostojnost oziroma neodvisnost. In ker so bili Somalci prej v lasti kolonialnih velesil, bi posredno krivdo delno lahko zvalili nanje in na njihovo neodgovorno ravnanje, kar se tiče udejstvovanja znotraj Somalije. A do propada le ni prišlo takoj v pokolonialnem obdobju, ampak šele po štirih desetletjih, zato ne moremo reči, da je Somalija propadala v tem obdobju, mirno pa lahko rečemo, da je bila v tem obdobju šibka država.

Drugi del prve hipoteze, da je *država propadla zaradi slabe politične, ekonomske in socialne situacije*, lahko v celoti potrdimo. Vse te nestabilnosti, ki so v propadli državi med seboj prepletene, odločilno vplivajo na propad države. Spoznali smo, da propad države povzroča predvsem varnostna nestabilnost, saj to hkrati pomeni, da država nima legitimne oblasti, s katero bi zavarovala prebivalce in celotno državno ozemlje. Vendar tudi ostale nestabilnosti nimajo zanemarljive vloge pri propadu države. Ko odpove socialna funkcija, državne storitve in socialni transferji ter razdelitev gospodarskih virov, povzroči to v državi hude socialne nestabilnosti, ki se izražajo v nezadovoljstvu prebivalstva, kar privede do uporov in celo humanitarne katastrofe. Ekonomske nestabilnosti pa se kažejo predvsem v nerazvitosti države, v gospodarski krizi, v nedelovanju gospodarskega sektorja, kar zopet pripelje do socialne nestabilnosti. Kot vidimo, so te nestabilnosti med seboj prepletene in pri določeni stopnji konsolidacije teh nestabilnosti pride do zloma oziroma propada države.

Tudi druga hipoteza, da je *Somalija primer države z nedelujočim notranjim političnim, socialnim in varnostnim sistemom, kar vpliva na mednarodno varnost*, moram na podlagi spoznanega potrditi. V Somaliji že od leta 1991 ni legitimne oblasti, v njej ne delujejo državne institucije, zagotovljene ni ne socialne varnosti ne varnosti nasploh. V državi prevladujejo številni boji za oblast kot tudi napadi radikalnih islamističnih skupin, zaradi česar je že mnogo prebivalcev moralo zapustiti svoje domove.

Na primeru Somalije smo ugotovili, da takšna država ogroža tako svojo okolico kot tudi mednarodno varnost. Regionalna okolica je ogrožena predvsem v obliki mejnih konfliktov, množičnega pritoka beguncev in s tem raznih epidemij. Ko pa pogledamo ogrožanje na globalni ravni, se pojavi predvsem povezanost propadlih držav s terorizmom in na primeru Somalije še novejši problem, to je piratstvo. Predvsem po 11.9.2001 je mednarodna skupnost postala pozorna na Somalijo kot možno zatočišče teroristov. Ugotovili smo, da je propadla država, po eni strani idealna za skrivališče teroristov, saj v njej vlada kaos in ni nobene oblasti, ki bi jih omejevala, poleg tega v propadli državi živi prebivalstvo v grozoviti revščini, kar jih naredi dovzetne za rekrutiranje teroristov, a po drugi strani smo ugotovili, da kljub na videz idealnim pogojem teroristi ne zahajajo v propadle države, ker vseeno rabijo določen red za svoje delovanje. Vseeno pa propadla država nudi pomoč teroristom pri tranzitu orožja. Za to pa je idealna, saj ima popolnoma nevarovane meje in tako lahko orožje nemoteno in nezaznavno potuje preko takšne države.

Somalija pa postaja danes še bolj nevarna zaradi piratov, ki kraljujejo na severni obali države. Ne gre samo za krajo tovara, ampak tudi za ugrabljanje ljudi in izsiljevanje držav za odkupnine.

Tudi tretjo hipotezo, da mora *mednarodna skupnost za zagotovitev varnosti v okolici Somalije vzpostaviti mir in stabilnost znotraj države Somalije*, moramo na podlagi raziskave potrditi.

Razvidno je, da kriminalna dejanja, s katerimi se ukvarjajo Somalci, pri tem je mišljeno predvsem piratstvo, ki je trenutno največja grožnja mednarodni varnosti in regiji na Afriškem rogu, izhaja iz dejstva, da stanje v Somaliji ne dopušča zakonitih poslov, s katerimi bi se lahko ljudje preživljali. Kot sem že

omenila, bi se verjetno večina teh groženj rešila z vzpostavitvijo reda in miru znotraj Somalije. Za vzpostavitev le-tega se trudijo vsi internacionalni akterji, a po mojem mnenju na napačen način. Mogoče je najbližja še Afriška unija s svojo mirovno misijo, ki ima zastavljene cilje v dobro države Somalije, čeprav jih ne more kvalitetno izvajati, ker ji primanjkuje udeležencev. Drugi akterji, kot so NATO in ZDA ter EU, pa s svojimi operacijami ne zagotavljajo oziroma ne vzpostavljajo reda in miru znotraj Somalije, ampak zagotavljajo svojo varnost. To je razumljivo, a vseeno bi morali nujno izdelati načrt za učinkovito posredovanje v Somaliji, saj bi se s tem znebili groženj kot so piratstvo. Z vzpostavljeno oblastjo in varnostnim organom bi onemogočili delovanja teroristom, saj bi Somalija zopet imela pod kontrolo svoje meje in bi bila sposobna preganjati kriminalne združbe, ki operirajo znotraj države.

Predvsem potrditev druge in tretje hipoteze je pomembno dejstvo, katerega bi se morala mednarodna skupnost dobro zavedati, saj s to potrditvijo spoznamo, da propadla država ni le notranjepolitični problem, ampak ima kritične razsežnosti za celotno mednarodno varnost.

Pri obravnavi teme sta mi na misel prišli dve rešitvi, ki bi lahko pripomogli h konsolidaciji Somalije, vendar sem do teh dveh rešitev zelo skeptična, saj sta hkrati glavna vzroka problema in sta tudi globoko zasidrani v somalijsko zavest.

Kot prvo bi k rešitvi problema pripomoglo razvrednotenje klanov, oziroma zmanjšanje njihove moči in pomena za somalijsko družbo. Prav ti klani imajo pod svojim nadzorom celotno državo, za katero med seboj bijejo vojne. Spoznali smo, da bi po padcu Barreja lahko v Somaliji zavládalo nekakšno normalno stanje, a je bilo zaradi pohlepa različnih glavnih klanov to nemogoče. Vneli so se hudi boji za prestol, ki trajajo še danes, predvsem v okolici glavnega mesta in na jugu države. Kot dokaz tej teoriji lahko ponudim primer razpleta na severu države, kjer sta nastali dve državni tvorbi, Somaliland in le začasni Puntland. V tem delu države je bila sestava klanov veliko bolj homogena, lahko celo rečemo da je v posameznem predelu vladal le en klan. Tako je bilo lažje zaustaviti boje in vzpostaviti red.

Drugi predlog za možno rešitev države je nujni pregon gospodarjev vojne. O pojavu gospodarjev vojne in njihovem negativnem učinku sem skozi celotno

delo veliko pisala in lahko z gotovostjo trdim, da dokler bodo vso moč, tako finančno kot družbeno, imeli v svojih rokah, se država ne bo mogla izkoptati iz težav. Pregon le-teh bi bilo verjetno zelo težko in nevarno delo, saj nimajo svojih vez le znotraj države. Jasno je, da imajo zunaj države svoje bogate podpornike in prekinitev te naveze bi bil prvi korak do izгона gospodarjev vojne.

Ob prebiranju literature in pisanju te naloge pa me je vedno zmotilo vprašanje: zakaj mednarodna skupnost ne prizna neodvisnosti Somalilandu. Od leta 1996 v Republiki Somaliland vlada mir in red, vzpostavljen je demokratičen način države. Na tem delu Somalije vlada pravo nasprotje s preostalim južnim in vzhodnim delom. S priznanjem neodvisnosti in s tem prinašajočo finančno pomočjo mednarodne skupnosti bi lahko v Somalilandu še močnejše konsolidirali red in zagotovili, da ta avtonomna pokrajina ne bi bila obsojena na razpad tako kot preostali del države Somalije. Seveda vsi razumemo, zakaj do takšnega priznanja ne pride. Mir in red na enem delu države, ki je trenutno videti kot najrevnejša, najmanj razvita in brez prihodnosti sta ključna. Zato bi mednarodna skupnost morala premagati strah pred številnimi odcepitvami drugih pokrajin od matičnih držav.

Do trenutka, ko pišem zadnje misli in ugotovitve, se stanje v Somaliji ni spremenilo. Rekla bi celo, da se je drastičnim pojavom piratstva stanje še poslabšalo. Tako da lahko le čakamo, na čarobno formulo, ki bo državo potegnila iz stanja propada.

7 LITERATURA

- Antič, Igor. 1999. *Nemško-slovenski slovar*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Arnold, Guy. 2005. *Africa, A modern History*. London: Atlantic Books.
- Bakonyi, Jutta. 2001. *Instabile Staatlichkeit Zur Transformation politischer Herrschaft in Somalia*. Hamburg: Forschungsstelle Kriege, Rüstung und Entwicklung. Dostopno prek: <http://www.sozialwiss.uni-hamburg.de/publish/lpw/Akuf/publ/ap3-01.pdf> (18. december 2008).
- BBC News. 2007. *Somali insurgents attack police*. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6994710.stm> (17. september 2009).
- 2008. *Regions and territories: Puntland*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/country_profiles/4276288.stm#facts (17. september 2009).
- Benn, Hilary. 2004. *The development challenge in crisis states*. Department on International Development, 4. marec. Dostopno prek: <http://www.dfid.gov.uk/news/files/sp-developmentcrisisstates4march04.asp> (19. marec 2009).
- Born, Hans. 2006. *Parlamentarni nadzor nad varnostnim sektorjem: načela, mehanizmi in praksa*. Ljubljana: Državni zbor Republike Slovenije.
- Büttner, Anette. 2004. *Wenn Chaos regiert: Staatszerfall in Entwicklungsländern: Ursachen, Folgen und Regulierungsmöglichkeiten*. Sankt Augustin: Konrad-Adenauer-Stiftung. Dostopno prek: <http://www.kas.de/wf/de/33.4500/> (19. marec 2009).
- CIA- The world Factbook. 2009. *Somalia*. Dostopno prek: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/so.html> (20. marec 2009).
- Council of the European Union. 2009. *EU NAVFOR Somalia*. Dostopno prek: <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1518&lang=en> (9. september 2009).

Dahl, James. 2009. *Political Situation in Somalia*. Dostopno prek: http://www.mapsorama.com/maps/africa/somalia/Somalia_pol.jpg (20. september 2009).

European Commission. 2009. *Somalia: Fact Sheet*. European Commission Assistance to Somalia: fact and figures. Dostopno prek: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/FICHE-SOMALIA_Cion.pdf (9. september 2009).

Evropska unija. 2003. *Evropska varnostna strategija*. Dostopno prek: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIISL.pdf> (25. marec 2009).

--- 2008. *Poročilo o izvajanju evropske varnostne strategije - Zagotavljanje varnosti v spreminjajočem se svetu*. Dostopno prek: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/SL/reports/104650.pdf (25. marec 2009).

European Union. 2009. *EU Naval operation against piracy*. Dostopno prek: http://consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/missionPress/files/090812%20Factsheet%20EU%20NAVFOR%20Somalia%20-%20version%2010_EN.pdf (9. september 2009).

Geršak, Teodor. 1995. *NATO - njegova preobrazba in Slovenija*. Ljubljana: Združenje Atlantski svet Slovenije.

G. V. 2008. *Somalijski pirati si manejo roke*. Dostopno prek: http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=2&c_id=187371&rss=1 (10. september 2009).

Grošelj, Klemen. 2007. *Slovenija v svetu mirovnih operacij*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Hassan, Mohamed Olad. 2009. Mogadishu's lost innocents. *BBC News*, 10. junij. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/8091403.stm> (12. september 2009).

Heyer, Sonja. 1997. *Bedingungen von Staatsbildung und Staatszerfall in Somalia*. V Welttrends. S. 81-96. Dostopno prek: http://www.uni-potsdam.de/db/wtcms/contenido4.4.5/cms/upload/pdf/lehre_kraemer2_heyer.pdf (20. marec 2009).

Höhne, Markus Virgil. 2002. *Somalia zwischen Krieg und Frieden: Strategien der friedlichen Konfliktaustragung auf internationaler und lokaler Ebene*. Hamburg: Institut für Afrika-Kunde im Verbund Deutsches Übersee-Institut. Dostopno prek:

http://books.google.si/books?id=3VqdEYfiStsC&dq=Markus+Virgil+H%C3%B6hne:+Somalia+zwischen+Krieg+und+Frieden:+Strategien+der+friedlichen+Konfliktaustragung+auf+internationaler+und+lokaler+Ebene&printsec=frontcover&source=bl&ots=Wjpu88vcT&sig=Ri3EmXA_uVK7L_XF2wHRaeMD38&hl=sI&ei=y_uTSe2CH5qY0AXg6eD-CQ&sa=X&oi=book_result&resnum=1&ct=result (21. marec 2009).

Human Development Reports. 2009. Dostopno prek: <http://hdr.undp.org/en/> (19. marec 2009).

Infoplease. 2009. *Somalia*. Dostopno prek: <http://www.infoplease.com/ipa/A0107979.html> (19. marec 2009).

International Crisis Groupe. 2002. *Somalia: Countering Terrorism in a Failed State*, 23. maj. Dostopno prek: <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=1690&l=1> (20. marec 2009).

Jack A. Goldstone, Ted Robert Gurr, Barbara Harff, Marc A. Levy, Monty G. Marshall, Robert H. Bates, David L. Epstein, Colin H. Kahl, Pamela T. Surko, John C. Ulfelder in Alan N. Unger. 2000. *State Failure Task Force Report: Phase III Findings*. Dostopno prek: <http://globalpolicy.gmu.edu/pitf/SFTF%20Phase%20III%20Report%20Final.pdf> (16. februar 2009).

Ken Menkhaus, Shukria Dini, Jabril Abdulle, Dirk Spilker, Axel Harneit-Sievers, Mohammed Hassan Ibrahim in Ulf Terlinden. 2008. *Somalia Alte Konflikte und neue Chancen zur Staatsbildung*. Berlin: Heinrich-Böll-Stiftung.

Dostopno prek: <http://www.boell.de/publikationen/publikationen-3128.html> (19. marec 2009).

Ki-Zerbo, Joseph. 1977. *Zgodovina črne Afrike*. Kranj: Založba Borec.

Logar, Gregor. 2009. Kako zaščititi ladijski promet pred somalijskimi pirati? *Revija Slovenska vojska* (6), 24. april. Dostopno prek: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/revija_sv/2009/sv09_6.pdf (8. september 2009).

Ma.J. 2008. VS ZN podprl operacijo EU proti somalijskim piratom. *Delo*, 2. december. Dostopno prek: <http://www.delo.si/clanek/72033> (8. september 2009).

Menkhaus, Ken. 2004. *State Collapse and Threat of Terrorism*. New York: Oxford University Press.

Metz Chapin, Helen, ur. 1992. *Somalia: A Country Study*. Washington: GPO for the Library of Congress. Dostopno prek: <http://countrystudies.us/somalia/> (26. februar 2009).

Middleton, Roger. 2008. *Piracy in Somalia*. Dostopno prek: http://www.chathamhouse.org.uk/files/12203_1008piracysomalia.pdf (8. september 2009).

Mohamued, Abdirahman Mohamed. 2009. *Somalia: Prospect for lasting peace and a unified response to extremism and terrorism*. Statement. House Committee on Foreign Relations, Subcommittee on Africa and Global Health. Dostopno prek: <http://foreignaffairs.house.gov/111/far062509.pdf> (12. september 2009).

Münkler, Herfried. 2004. *Die neuen Kriege*. Baden-Württemberg: Landeszentrale für politische Bildung. Dostopno prek: www.friedenspaedagogik.de/content/download/1813/8771/file/muenkler.pdf (24. februar 2009).

Natek, Karel in Marjeta. 2006. *Države sveta*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

NationMaster. 2005. *Somali Clans*. Dostopno prek: <http://www.nationmaster.com/encyclopedia/Somali-clans> (12. februar 2009).

NATO. 2003. *Nato po Pragi*. Dostopno prek: http://www.nato.int/docu/0211prague/after_prague-sv.pdf (22. februar 2009).

--- 2004a. *Preoblikovani NATO*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/nato-trans/nato-trans-slove.pdf> (22. februar 2009).

--- 2004b. *NATO v 21. stoletju*. Dostopno prek: http://www.nato.int/docu/21-cent/21st_slo.pdf (22. februar 2009).

--- 2005. *Building peace and stability in crisis regions*. Dostopno prek: http://www.nato.int/docu/briefing/crisis_management2/crisis-management2-e.pdf (22. februar 2009).

--- 2008a. *Operation allied provider. Background and Fact-Sheet*, 12. december. Dostopno prek: http://www.afsouth.nato.int/organization/CC_MAR_Naples/operations/allied_provider/background.html#FACTS (5. september 2009).

--- 2008b. *Successful completion of NATO mission Operation Allied Provider*, 12. december. Dostopno prek: <http://www.nato.int/shape/news/2008/12/081212a.html> (5. september 2009).

--- 2009a. *Counter-piracy mission continues with enhanced mandate*, 18. avgust. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/SID-6DD38B16746F785A/natolive/news_56991.htm (5. september 2009).

--- 2009b. *Counter-piracy operations*, 2. april. Dostopno prek: <http://www.nato.int/issues/allied-provider/index.html#Protector> (5. september 2009).

Pitamic, Leonid. 1927. *Država*. Ljubljana: Družba Sv. Mohorja.

Plato. 1995. *Država*. Ljubljana: Mihelač.

Prebelič, Vladimir. 2005. *Mirovne operacije na Afriški celini*. V *Mirovne operacije in vloga Slovenije*, ur. Ljubica Jelušič. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Priročnik o zvezi NATO. 2001. Bruselj: Office of Information and Press.

Sa.J. 2009. Clintonova podprla Somalijo. *Delo*, 6.avgust. Dostopno prek: <http://www.delo.si/clanek/85870> (13. september 2009).

Schneckener, Ulrich, ur. 2004. *State at risk, Fragile Staaten als Sicherheits- und Entwicklungsproblem*. Berlin: Stiftung Wissenschaft und politik, Deutsches Institut für Internationale Politik und Sicherheit.

Schneckener, Ulrich. 2007. *Staatszerfall und fragile Staatlichkeit*. V *Weltprobleme*, ur. Mir A. Ferdowsi, 357-391. München: Bayer. Landeszentrale. Dostopno prek: http://www.sfbgovernance.de/en/publikationen/sfbgov_publist/Publist_Schneckener.html (15. februar 2009).

Somalilandgov.com. 2009. Dostopno prek: <http://www.somalilandgov.com/> (10. september 2009).

Splošni religijski leksikon. 2007. Ljubljana: Modrijan Založba d.o.o.

Škerlj, Ružena. 1960. *Angleško-slovenski slovar*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Tetzlaff, Rainer in Cord Jakobeit. 2005. *Das nachkoloniale afrika*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.

The Fund for Peace. 2008. *The Failed States Index 2008*. Dostopno prek: http://www.fundforpeace.org/web/index.php?option=com_content&task=view&id=99&Itemid=140 (19. marec 2009).

Puntland State of Somalia. 2009. Dostopno prek: <http://www.puntlandgovt.com/indexeng.php> (10. september 2009).

The World Bank. 2005. *Country policy and institutional assessments*. Dostopno prek: <http://siteresources.worldbank.org/IDA/Resources/CPIA2005Questionnaire.pdf> (24. november 2008).

Triera. 2009. *Somalijski skrajneži razširili področje delovanja*, 4. avgust. Dostopno prek: <http://www.triera.net/novica.php?id=A1205158> (13. september 2009).

Troy, Jodok. 2007. *Staatszerfall: Ursachen – Charakteristika – Auswirkungen*. Dunaj: Lit Verlag GmbH & Co. Kg.

United Nation Operation in Somalia I. 2003. Dostopno prek: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unosomi.htm (12. december 2009).

United Nation Operation in Somalia II. 2003. Dostopno prek: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unosom2.htm (12. december 2009).

United Nation Organisation. 2004. *A more secure world: Our shared responsibility*. Dostopno prek: <http://www.un.org/secureworld/report.pdf> (12. december 2009).

Ustanovna listina Združenih narodov. 1945. Dostopno prek: <http://www.unaslovenia.org/dokumenti/ulzn> (20. december 2008).

Varnostni svet. 1992a. *Resolucija 733, S/RES/733*. Dostopno prek: <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/010/92/IMG/NR001092.pdf?OpenElement> (10. december 2008).

--- 1992b. *Resolucija 751, S/RES/751*. Dostopno prek: <http://daccessdds.un.org/TMP/5591178.html> (10. december 2008).

--- 1992c. *Resolucija 794, S/RES/794*. Dostopno prek: <http://daccessdds.un.org/>

doc/UNDOC/GEN/N92/772/11/PDF/N9277211.pdf?OpenElement (10. december 2008).

--- 1993a. *Resolucija 814*, S/RES/814. Dostopno prek:
<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/226/18/IMG/N9322618.pdf?OpenElement> (10. december 2008).

--- 1993b. *Resolucija 954*, S/RES/954. Dostopno prek:
<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/431/95/PDF/N9443195.pdf?OpenElement> (10. december 2008).

---2009. *Resolucija 1872*, S/RES/1872. Dostopno prek:
<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/349/46/PDF/N0934946.pdf?OpenElement> (10. december 2008).

Waal, de Alex, ur. 2004. *Kdo se bojuje? Komu je mar? Vojna in humanitarna dejavnost v Afriki*. Ljubljana: Karantanija, Gnostica.

White House. 2002. *The National Security Strategy of the United States of America*. Dostopno prek: http://www.monde-diplomatique.fr/IMG/pdf/strategy_of_the_usa-2.pdf (10. marec 2009).

Williams, Paul D. 2009. *AMISOM's five challenges*. *Center for strategic & interanational studies*. Dostopno prek: <http://forums.csis.org/africa/?p=247> (10. marec 2009).

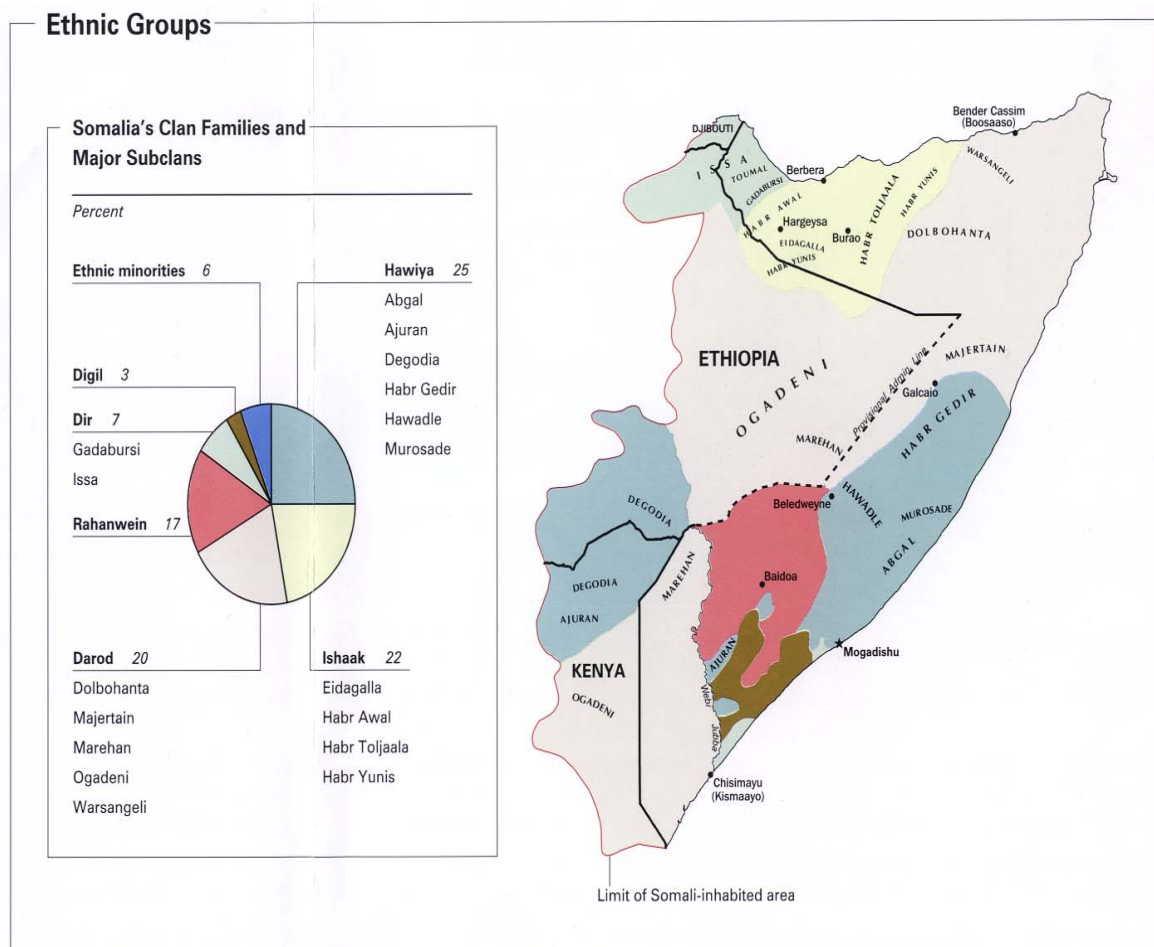
World Gazetteer. 2008. Dostopno prek: <http://bevoelkerungsstatistik.de/wg.php?x=&men=gpro&lng=de&dat=32&geo=-188&srt=npan&col=aohdq&geo=-1> (6. december 2008).

PRILOGA A: Geografska karta Somalije

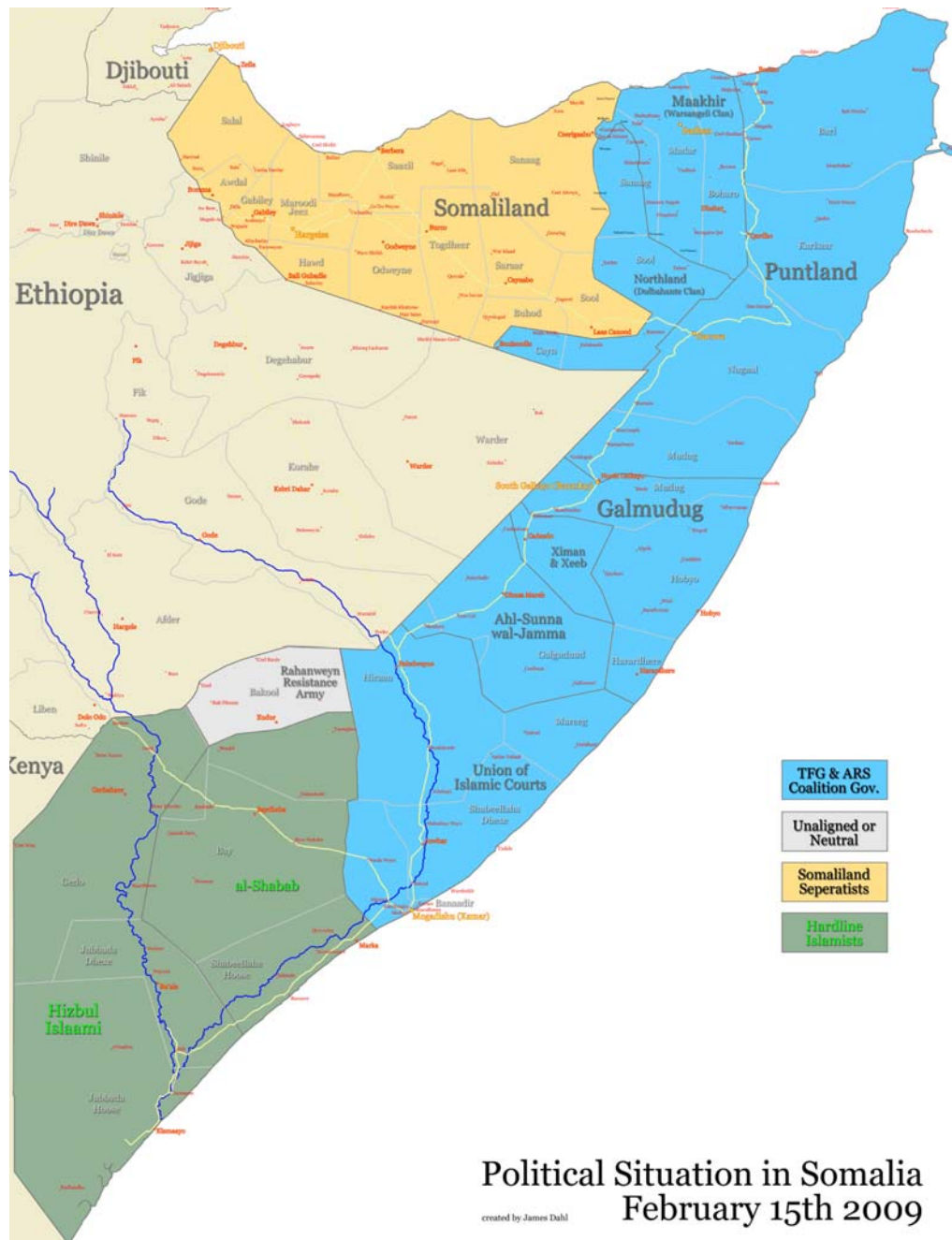
Vir: CIA – The World Factbook (2009).

PRILOGA B: Klani v Somaliji

Vir: NationMaster (2005).

PRILOGA C: Politična karta Somalije:

Vir: Dahl (2009).

PRILOGA D: Failed State Index 2008

INDICATORS OF INSTABILITY

RANK	TOTAL	COUNTRY	DEMOGRAPHIC PRESSURES	REFUGEES AND DISPLACED PERSONS	GROUP GRIEVANCE	HUMAN FLIGHT	UNEVEN DEVELOPMENT	ECONOMY	DELEGITIMIZATION OF STATE	PUBLIC SERVICES	HUMAN RIGHTS	SECURITY APPARATUS	FACIALIZED ELITES	EXTERNAL INTERVENTION
1	114.2	Somalia	9.8	9.8	9.5	8.3	7.5	9.4	10.0	10.0	9.9	10.0	10.0	10.0
2	113.0	Sudan	9.0	9.6	8.8	8.8	9.3	7.3	10.0	9.5	9.9	9.8	9.9	9.9
3	112.5	Zimbabwe	9.7	9.0	10.0	10.0	9.6	10.0	9.5	9.6	9.8	9.5	9.3	7.0
4	110.9	Chad	9.1	9.2	9.7	7.8	9.1	8.3	9.7	9.4	9.5	9.8	9.8	9.5
5	110.6	Iraq	9.0	9.0	9.8	9.3	8.5	7.8	9.4	8.5	9.6	9.8	9.8	10.0
6	106.7	Dem. Rep. of the Congo	9.6	9.2	8.8	7.9	9.0	8.3	8.3	9.1	8.9	9.6	8.6	9.4
7	105.4	Afghanistan	9.1	8.9	9.5	7.0	8.1	8.5	9.2	8.3	8.4	9.6	8.8	10.0
8	104.6	Ivory Coast	8.5	8.3	9.5	8.4	8.0	8.5	8.9	7.8	9.0	9.2	8.9	9.7
9	103.8	Pakistan	8.0	8.6	9.5	8.1	8.8	6.2	9.5	7.1	9.5	9.6	9.8	9.1
10	103.7	Central African Republic	9.0	8.8	8.9	5.5	8.8	8.4	9.2	8.6	8.7	9.4	9.4	9.0
11	101.8	Guinea	7.9	7.4	8.5	8.3	8.6	8.6	9.7	9.0	8.9	8.4	8.6	7.9
12	100.3	Bangladesh	9.8	7.1	9.7	8.4	9.0	7.1	9.1	7.8	8.0	8.3	9.6	6.4
12	100.3	Burma	8.5	8.5	9.5	6.0	9.0	7.6	9.5	8.3	9.9	9.3	8.7	5.5
14	99.3	Haiti	8.5	4.2	8.0	8.0	8.2	8.3	9.0	8.8	8.9	8.9	8.9	9.6
15	97.7	North Korea	8.2	6.0	7.2	5.0	8.8	9.6	9.8	9.6	9.7	8.3	7.6	7.9
16	96.1	Ethiopia	8.9	7.5	7.8	7.5	8.6	8.2	7.9	7.5	8.5	7.5	8.9	7.3
16	96.1	Uganda	8.7	9.3	8.3	6.0	8.5	7.6	8.3	7.9	7.9	8.1	7.8	7.7
18	95.7	Lebanon	7.2	9.0	9.4	7.1	7.4	6.3	8.0	6.7	7.0	9.3	9.4	8.9
18	95.7	Nigeria	8.2	5.1	9.4	8.2	9.2	5.9	8.9	8.7	7.5	9.2	9.3	6.1
20	95.6	Sri Lanka	7.0	9.0	9.8	6.9	8.2	6.0	9.2	6.6	7.5	9.3	9.5	6.1
21	95.4	Yemen	8.6	7.2	7.3	7.2	8.8	8.2	8.0	8.3	8.0	8.2	8.9	7.2
22	94.5	Niger	9.5	6.0	9.2	6.0	7.2	9.2	8.4	9.1	7.9	7.5	6.7	7.8
23	94.2	Nepal	8.1	5.5	9.0	6.1	9.2	8.2	8.3	7.0	8.8	8.5	8.3	7.2
24	94.1	Burundi	9.1	8.2	6.7	6.5	8.8	8.0	7.1	9.0	7.5	6.8	7.8	8.6
25	93.8	East Timor	8.1	8.6	7.1	5.3	6.5	8.2	9.0	8.0	6.9	8.8	8.5	8.8
26	93.4	Republic of the Congo	8.7	7.7	6.8	6.1	8.1	8.0	8.8	8.8	7.9	7.9	7.2	7.4
26	93.4	Kenya	8.7	8.5	7.6	8.0	8.1	6.9	8.2	7.4	7.2	7.1	8.4	7.3
26	93.4	Uzbekistan	7.7	5.4	7.1	7.1	8.6	7.7	9.3	6.8	9.2	9.0	9.2	6.3
29	92.9	Malawi	9.0	6.2	6.0	8.2	8.8	9.1	8.0	9.0	7.8	5.4	7.6	7.8
30	92.4	Solomon Islands	8.7	4.8	8.0	5.1	8.0	8.0	8.7	8.5	7.1	7.7	8.8	9.0
31	92.3	Sierra Leone	8.6	7.4	6.9	8.4	8.2	8.7	7.7	8.2	7.0	6.4	7.5	7.3
32	91.3	Guinea-Bissau	8.0	6.5	5.4	7.0	8.6	8.2	7.9	8.5	8.0	8.4	7.1	7.7
33	91.2	Cameroon	7.4	7.1	7.1	7.9	8.7	6.1	8.7	7.6	7.4	7.8	8.2	7.2
34	91.0	Liberia	8.1	8.4	6.0	6.5	8.3	8.3	7.0	8.5	6.7	6.7	7.9	8.6
35	90.1	Syria	6.5	9.0	8.0	6.8	8.1	6.8	8.8	5.7	8.8	7.6	7.7	6.3
36	89.9	Burkina Faso	8.6	5.6	6.4	6.6	8.9	8.1	7.6	8.9	6.6	7.6	7.7	7.3
37	89.0	Colombia	6.8	9.2	7.4	8.4	8.4	3.8	7.9	6.0	7.2	8.0	8.3	7.6
38	88.9	Tajikistan	7.9	6.1	6.5	6.4	7.3	7.0	9.2	7.1	8.8	7.8	8.6	6.2
39	88.8	Kirgizstan	7.5	5.8	6.8	7.4	8.0	7.5	8.4	6.5	7.9	8.1	7.5	7.4
40	88.7	Egypt	7.5	6.3	7.7	6.2	7.8	6.9	9.0	6.3	8.5	6.1	8.4	8.0
40	88.7	Laos	8.0	5.7	6.8	6.6	5.7	7.1	8.2	8.0	8.9	8.2	8.6	6.9
42	88.0	Equatorial Guinea	7.8	2.0	7.0	7.4	9.2	3.9	9.4	8.3	9.5	9.0	8.5	6.0
42	88.0	Rwanda	9.1	7.0	8.5	7.5	7.4	7.3	8.2	6.8	7.3	4.6	7.8	6.5
44	87.4	Eritrea	8.6	7.1	5.6	6.0	5.9	8.5	8.4	7.9	7.4	7.5	7.2	7.3
45	86.8	Togo	7.7	5.6	6.0	6.5	6.5	8.2	7.2	8.0	7.9	7.8	7.5	6.9
46	86.2	Turkmenistan	7.0	4.5	6.2	5.6	7.3	7.1	8.7	7.7	9.6	8.3	7.9	6.3
47	86.1	Mauritania	8.4	6.2	8.0	5.0	7.0	7.8	6.6	8.1	6.9	7.2	7.6	7.3
48	85.8	Cambodia	7.8	5.7	7.5	8.0	7.2	6.6	8.3	7.6	7.1	6.2	7.2	6.6
49	85.7	Iran	6.5	8.7	7.3	5.0	7.4	4.3	8.0	5.8	8.7	8.5	9.0	6.5
49	85.7	Moldova	7.0	4.7	7.3	8.4	7.2	7.2	8.3	7.0	7.1	6.5	7.7	7.3
51	85.4	Bhutan	6.5	7.5	7.0	6.7	8.7	7.8	7.7	6.7	8.3	4.6	7.7	6.2
52	84.6	Papua New Guinea	7.5	3.5	8.0	7.9	9.0	7.3	7.8	7.8	6.1	7.0	6.7	6.0
53	84.4	Belarus	7.7	4.3	6.7	5.0	7.2	6.7	9.3	6.6	8.8	6.5	8.5	7.1
54	84.3	Bosnia	6.1	8.0	8.5	6.0	7.2	5.5	7.9	5.4	5.3	7.3	8.6	8.5
55	84.2	Bolivia	7.7	4.2	7.3	7.0	8.5	6.4	7.4	7.6	7.0	6.2	8.5	6.4
56	83.8	Angola	8.6	6.9	5.9	5.0	9.0	4.0	8.4	7.6	7.5	6.2	7.5	7.2
56	83.8	Georgia	6.3	6.8	8.1	5.7	6.9	5.4	8.4	5.9	5.9	7.7	8.3	8.4
58	83.6	Israel/West Bank	7.2	8.1	9.0	3.8	7.5	3.9	7.5	7.2	7.9	5.5	8.0	8.0
59	83.4	Philippines	6.9	5.7	7.0	7.2	7.6	5.9	8.3	5.9	6.8	7.4	7.8	6.9
60	83.3	Indonesia	7.0	7.3	5.9	7.5	8.0	6.3	6.8	6.7	6.8	7.1	7.0	6.9

FOREIGNPOLICY.COM

Vir: The Failed State Index 2008 (2008).